

Trelasthuset Holter i Drammen 1808-1816

Av Steinar Marvik

På slutten av 1990tallet hadde IKA Kongsberg arkivet til Drammen videregående skole inne til ordning. Det dukket da opp en protokoll som helt tydelig ikke hadde noe med skolearkivet å gjøre. Protokollen er helt anonym, men er merket "Udenlandsk kopibog" og dekker tidsrommet 15.oktober 1808 til 13.juli 1816. Det ukjente og uventede har en tendens til å vekke nysgjerrighet i arkiv som i livet ellers. Men, det skulle gå mange år før gåten ble løst.

I løpet av årene hadde jeg den fremme flere ganger til litt overfladiske undersøkelser. Den var ført av et trelastfirma i Drammen. Først ved litt grundigere lesning for et par år siden kom det frem at firmaet het Caspar Holter & Co. Senere var det broren Iver Holter som førte firmaet videre.

Jeg har nå arbeidet med stoffet en tid og vil her ved presentere noe av det boken inneholder av historie. Dette er tiden da Napoleonskrigene herjet Europa og endte med at Norge kom i union med Sverige.

Historisk bakteppe

De tidligste årene av 1800tallet var en økonomisk gylden tid for Danmark-Norge. Dette skyldes at rikene var nøytrale og Europa ble herjet av kriger. Sjøfart og eksportindustri opplevde derfor krigskonjunkturer med økende etterspørsel og priser. England og Frankrike var inne i en rekke kriger der Napoleon hadde stor fremgang på slagmarken. England var redde for at Danmark-Norge ville gå inn i krigen med sin store skipsflåte. Høsten 1807 seilte en stor flåteavdeling til Danmark. De ble tatt imot som venner, men 15.august brøt det løs. Den 2.september begynte de bombardement av København og tok etter noen få dager hele den dansk-norske flåten med seg hjem til England.

Danmark undertegnet noen få dager senere en alliansetraktat med Frankrike. Norge var med det i krig mot både England og Sverige. Forbindelsen mellom Norge og Danmark ble derfor svært usikker. Allerede 25.august ble det besluttet å opprette en regjeringskommisjon i Kristiania med prins Christian August som leder.

Engelskmennene la straks embargo på alle fremmede skip og hundrevis av norske skip ble konfiskert i engelske havner eller oppbrakt av krigsskip. Den blomstrende eksportnæringen gikk i stå. En virkning var et akutt mangel på likvide penger. Utestående fordringer i England ble konfiskert av statskassen. Dette ble en av de første oppgavene til Regjeringskommisjonen. Løsningen skulle være en låneanordning og opptrykk av sedler.

Det kom til noen trefninger med Sverige, men det endte i våpenhvile 7.desember 1808. Offisiell fred ble det først 10.desember 1809.

Blokaden av Norge førte til en katastrofe. I Akershus stift spesielt var det uår både i 1808 og 1809. Arbeidsløshet og lite mat gjorde at mange sjøfolk ikke så andre løsninger enn å starte kapring av engelske skip. Dette ble gjort med Kongens velsignelse og tillatelse i form av kaperbrev. Den 2.august 1809 ble kaperfarten forbudt. I stedet fikk man en ordning med engelske lisenser og Dansk-Norske leidebrev. Handelen kom i gang igjen til tross for fortsatt krig og blokade.

Det gjaldt å ha papirene i orden. Seilinger til England måtte kamufleres som om skipet skulle til fransk havn. De ekte papirene måtte gjemmes unna. For å komplisere bildet enda mer kom kaperfarten i gang igjen tidlig i 1810.

Eksporten av trelast hadde igjen gode tider og mangelen på skip førte til høye fraktpriser. England forsøkte å beskytte seg med høye tollsatser på trelast. Det hele utviklet seg til en kraftig inflasjon der riksdaleren ble forringet til 1/6 fra 1807 til 1811.

Etter denne jobbetiden gikk alt fra vondt til verre. Eksporten til England gikk i stå på grunn av stadig nye krav. Blokaden fortsatte og 1812 og 1813 ble nye uår. Pengepressen gikk og inflasjonen økte. For å ordne opp i pengekaoset ble det januar 1813 innført en ny valuta basert på halv sølvverdi. Riksbankdaleren skulle kunne veksles mot 6 riksdalere. Inflasjonen fortsatte med uforminsket styrke slik at denne også snart var forringet til en 1/6 i løpet av noen måneder. Høsten 1813 ble det på nytt krig med Sverige og i desember ble det opprettet en Låne- og diskontokasse med rett til å trykke egne norske sedler.

Frankrike gikk til slutt ut av krigen som den tapende part sammen med Danmark-Norge. Ved fredsforhandlingene ble Norge gitt til Sverige. Dette førte til at Norge gjorde opprør og lagde sin egen grunnlov. Vi valgte prins Christian Fredrik til konge. Dette ville svenskene ikke ha noe av og invaderte landet. Norge ble tvunget til våpenhvile og ved konvensjonen på Moss 14.august 1814 kom det til forlik om at Norge skulle beholde grunnloven, men på betingelse av at svenskekongen også skulle være norsk konge.

I september 1814 ble det holdt valg til Stortinget. Etter langvarige politiske tautrekkinger vedtok de endelig en endring av Grunnloven den 4.november 1814 der Carl Johan ble valgt til konge. Unionen med Sverige var et faktum, men Norge beholdt sitt indre selvstyre.

Språk

Protokollen inneholder 518 tettskrevne sider som i hovedsak er ført med tidens dansk-norske språk. Den inneholder forskjellige håndskrifter som for meg delvis er vanskelig å tyde. Språket på den tiden kan også være snirklete og gir for oss i dag ofte ikke særlig entydige meninger. I tillegg kommer mange handelsfaglige uttrykk og benevelser som for meg er vanskelige å forstå.

Det første året inneholder også brever på nederlandsk og mange brever til England er skrevet på engelsk. Dette tyder på gode språkkunnskaper hos firmaets ansatte. Men, det tyder også på at mottakerne av brevene delvis behersket det dansk-norske språk.

Man kan tolke fra noen av brevene at det kunne være personlige vennskapsbånd med en noen av forbindelsene i utlandet. En del av utdannelsen til unge sønner av handelshus med forbindelse ut i verden var å reise ut og lære. Dette finner vi også eksempler på i boken.

Høsten 1812 reiste Paul Lyche til Leith i Skottland med kaptein Peter Pay på briggen Odin for å lære engelsk. Han fikk med seg introduksjonsbrev datert 20.oktober 1812 til Wolffs & Dorville, Robert Hutchinson og George Norman. De skulle gi ham de penger han måtte trenge for oppholdet. Vi finner Lyche i England flere år fremover.

En ny nordmann ved navn Hans Horn reiste til England for å lære språket i 1814-1815 (se senere).

Om Caspar Holter kunne nederlandsk, viste Iver Holter i brev til Cornelius Corver & Zonnen i Zaandam 25.mai 1816 at han ikke behersket det språket: "Jeg maae i øvrig meget beklage at det ikke staaer i min Magt at opfylde deres Ønske med at correspondere i Hollandsk, da jeg heri er aldeles fremmed."

Postgang

En kopibok er en samling kopier av utgående brev. I vårt tilfelle er hvert brev håndskrevet i boken. Ut fra innholdet er kopiene trolig ordrett etter originalen med unntak av underskrift.

De fleste brevene begynner med "Det seeneste fra dem modtagne er fra 23 Januj d.a.", "Mine Herrers ærede af 11te og 18de f.m. samt 15de dennes rigtig imodtaget" eller lignende formularer. Dette tyder på en kjede med brevveksling der begge parter sendte og mottok brev.

Det finnes holdepunkter for at flere av brevene ble sendt i to eksemplarer. Det ene gikk med kapteinen på frakteskutene og det andre "med Posterne". På den måten var det en viss gardering mot tap av brev i disse usikre tider. Den 10. desember 1808 skrev Caspar Holter til sin agent Carl Lybecker i Aalborg: "Tvende postsekker blev borte ved Postjagtens Stranding ved Porter, derudi formodentlig Breve fra dem. Ti det er næsten 2/mander siden ieg havde Brev fra dem med nogen af Posterne".

Portør er en liten havn utenfor Kragør.

Fra det første brev 15. oktober 1808 til juli 1816 er det registrert 773 brev (se tabell 1). De aller fleste er til utlandet. Dette skyldes at det ble ført egen innenlandsk kopibok (omtalt i brev til Admitalitetes-Collegium i Christiania april 1811).

	Totalt	Norge	Sverige	Danmark	Nederland	UK	Ukjent/Andre
1808	32	0	1	24	6	1	0
1809	117	3	18	56	5	31	4
1810	164	1	10	25	7	118	2
1811	56	3	8	16	5	23	1
1812	101	0	28	37	7	29	0
1813	59	0	4	39	0	16	0
1814	48	1	4	15	11	16	1
1815	133	2	12	26	55	38	0
1816	63	0	3	27	19	13	1

Tabell 1: Brever fra firma Holter 1808-1816 fordelt på år og mottakerland.

Post til England ble trolig til en viss grad ekspedert via Gøteborg. Det finnes et par henvisninger til "Paquetten" som var rutebåt til England. I et brev 14. juli 1810 står det: "Det skal rigtig nok forholde sig saaledes at ingen Breve længer eller for tiden modtages paa Posthuuset i Gothenborg til E; men jeg er af en nylig andkommen Reisende forsikred om, at man privat kan faae Breve nu som før".

Vi ser etter dette en rekke følgeskriv til en agent Fridrich Jansen i Gøteborg med anmodninger om befording av brever.

Penger ble også sendt i posten. Den 14. januar 1812 kvitterte Holter Abraham Falch & Co. for "at de med Post Expressen havde tilsendt os i Banco 10000r DC., hvilke Ti Tuside Rid. vi nu senere ligeledes rigtig have modtaget." Et Bancobrev kom inn til Uddevalla der postmesteren den 28. november 1812 via agenten A.G. Bagge krevde attest før utlevering.

I juni 1813 ble all ekspedering av post gjennom Sverige stoppet. Den 10. desember 1814 får vi også høre at "hvis udsatte Besvarelse deals har været forarsaget ved den næsten aldeles standsede Postgang, imellom Dannemark og Norge."

Den 13. januar 1816 anviste Holter vel 30 Rgd i porto for 1815 til sin svenske agent Friderich Jansen. Han hadde beklaget seg over at det var lite post de siste månedene. "Aarsagen til min Taushed maa De saaledes ene og ubetinget søge i

Postens forandrede Gang, som gjør at jeg ikke har sendt Breve over Gothenborg siden sidste De havde den godhed at besørge."

Caspar Holter & Co.

Historien begynner egentlig før kopiboken. I et brev til firmaet Boulton & Bakker i London 26. august 1809 får vi høre om Englands beslagleggelse av fientlige skip¹. Kaptein Erik Christensen på skipet Maren Helena kom i 1807 til England på vei til Portugal før krigen mot Danmark-Norge brøt ut. Noen av mannskapet rømte i land og skipet kom under embargo. Skipper og mannskap havnet i fangenskap og skipet ble solgt.

Firmaet hadde blant mange andre en agent i Aalborg ved navn Carl Lybecker. Han skulle ta seg av kjøp og salg og sørge for betaling. Pengestrømmen gikk via en rekke forskjellige finansinstitusjoner ved hjelp av vekslere. En av disse var Christen Noe & Co. i København. I et brev 15. oktober 1808 klager Caspar Holter over de finansielle forholdene². Den utnevnte Regjeringskommissjon for Norge lovet finansiell støtte til Norske eksportører uten at dette hadde skjedd i nødvendig grad. Klager fra handelsstanden ble ikke hørt. Pengemangelen var så stor at alle varer var doblet i pris på grunn av den omfattende varemangelen. I desember skulle alle forpaktningsskatter, lønn til de tusener av ansatte fra høyeste fjell til laveste strandbredd betales, men der var ingen kontanter. Det var utsikter til bedre leveranser av korn, men det ville være til liten hjelp om ikke folk hadde penger å kjøpe for.

I brev til Carl Lybecker 16. november 1808 får vi høre at det var sluttet en 6 måneder lang våpentilstand med Sverige³.

¹ "Mit skib Karen Hellena som førtes af Capt. Erich Christensen var i aaret 1807 andkommet til England udladet og udklareret for Portugal forinden krigsurolighederne brød ut mellom England og Danmark det uheld at nogle af bemeldte Skipperes folk rømte fra skibet gjorde ophold og forarsagede at den kom under Embargo, og siden blev et offer for urætteligheden. Den skal efter sigende være solgt efter den var bleven condemneret. Det er vel altsaa en umuelighed at faa skibet igien i Natura, men i hvor fatal den er solgt, i henseende sit virkelag værd sa vilde det dog være nogen erstatning naar skibets Udbringende maatte udbetales tung?, skulde der være noget at udrette ved denne tung?, saa haaber jeg mrs vigilerer for mit..tel. Maaden hvorpaa den av mig frarøvent synes at være haard. Sandheden vil dessverre snart kunde stadfæstes da skipperen og folkene ennu sukker under det Barbariske fangenskab."

² "Den af den interemetiske Regerings-Commission for Norge udgivne Plan af 21st November f.a. Laaneindretningen lover Norge Exposteurer al fornøden understøttelse med Penge; men desto være Erfarenhed lærer os det motsatte, mand fik ved slutningen f:a: nu meget ubetydelig Penge-Summe som aldrig fortjene at nævnes thi mand fik alle til sammen i denne Bye hva en enkelt mand kunde behøve og burde have, naar det skulde ansvar for nogen hielp for den ulykkelige handelsmand, forgieves har mand ansøgt fra foraaret af Hoved Committeeen, Regerings-Commission svart skriftlig svart mundtlig ansøeg disse Herrer hvis Øren er ganske lukkede for handelsmandens grundige klager og hvor indlysende den foredragende Sandhed dog maae mand troe disse Mennesker saa er, og mand blive saalenge mand haaber, da av intet er at haabe, Pengemangelen her er stor og bliver enhver Dag større og den gaar nesten over til alu..forskamensl.. Alle ting stiger til mer en dobbelt Priis formedels Pengemangelen, dog enkelt mand som uden for al export-handel sider inde med de Kontante-Penge, naar noget nu gives til kiøb, handle disse enkelte invider til den høyeste Priis da der om en og samme Ting kunde give enkelte Conourcurede som vilde være modsat, naar Pengemangelen ei var saa stor. December maaned skal alle forpagtninges afgifter eleges og en general regnskab er da forhanden med alle vore flere Tusind Arbeyes-Folk fra høyeste Bierg til laveste Strandbred, under disse Omstendigheder seer vi os nødsaget at gaae directe ud til vores allernaadigste Konge! Med vores herindlagde allerunderdanigste ansøgning; men for at vinde Tiid og for desto hurtigere at faae forventende resolution saa bruger ieg Frihed at insinuere dem som med mine Forbindeligst Anmodning at have den Godhet at indlevere samme og om mulig paaskynde den Expedition og i sin Tiid underette mig om udfaldet, vel forsikrede Regerings-Commission os om at have medgaaet med forsloug om at hielpe os med Penge; men flere Tilfælde gjør at mand ej kan stoeles paa hva som loves eller siges.- De lader til som vi nu faar Tilførsel af korn; men det gode vil ej hielpe naar den almindelige Circulation ej komer i stand, ti ingen, ikke den beste haver noget at kiøbe for. - x"

³ "P:S: Den 23d S:M: er der sluttet vaabentilstand med Sverrig oc Norge for 6 maaneder, Conditionerne ere ubekjendt,- Losningsattest for Ellef Olsens medbragte Brendeviin følger herindsluttet.-"

Samtidig går handelen med Danmark sin gang. For avsendt trelast ønsker Holter 15.oktober 1808 returlast med bygg, havre, malt og rug. Den 15.oktober 1808 sender han en last jern og spiker fra Christiania Jern og flere tønner tran. Han ønsker igjen rug og bygg i retur. 1808 var det store sultåret. Caspar skrev den 19.november 1808 til Carl Lybecker at ingen av de forventede skip hadde ankommet. Det hadde blåst sterk sørvest i 5 dager og det nærmet seg igjen regnskapstiden da alle skulle ha korn og penger⁴.

Den 7.februar 1809 skriver han: "Dersom ikke tilførsel nu snart komer er hungersnød større i Norge end som den var i sommer." Korn var derfor svært populært som returlast.

Anders Søre med skipet Galiane Diana hadde etter et brev til Hans Wexelsen & Sønner i Aalborg 30.april 1809 en last med jernspiker, tjære, bord og tørrfisk. En last fra Leith etter brev til Corbett Borthwick & Co. 19.august 1809 besto av "5 fader gode Wirginie Tobaksblader 2 Tønne gode havre Gryn". Dette var trolig til eget forbruk?

Salt var også en viktig vare. Til Schott & Gordon i Gøteborg 19.juli 1809 er det snakk om 1800 tønner Alluanta salt. Brev 22.august 1812 til Christen Noe & Co. omhandler også blant annet salthandel⁵. Han forventet om 1-2 måneder en ladning på ca.1000 tønner fint salt til Danmark og forespør om pris. Igjen er håpet å få korn til Norge i returlast.

Det omtales også flere andre vareslag som erter og brennevin. På den litt kuriøse side er bestillingen til Christen Noe & Co 22.august 1812 på ½ tonne dansk herregårdssmør til eget hus. Denne bestillingen syntes å være vanskelig å få til. Ut over høsten gjentas bestillingen, også til andre firmaer i Danmark. Kaptein Christensen kunne ikke bringe smør heter det 5.oktober 1812. Endelig 5.desember 1812 bekreftes mottakelsen av smør med Erik Christensen fra Johan Pet.Suhr & søn. Den kostet 367.20 rd, men det ble vel smør til jul det året.

Brennevinshandel synes å være et lite og eksklusivt kapittel. Vi finner last med brennevin første gang nevnt i brev til Carl Lybecker 24.november 1808. Et nytt brev til Carl Lybecker, denne gang i Leith, den 22.februar 1810 sier at det var vanskelig å få hjem brennevin som var kjøpt i England⁶. Han foreslo derfor den 23.oktober 1810 at brennevinet kunne sendes litt med hvert skip som en del av provianteringen⁷.

Litt mer spesiell er saken fra 6.juni 1812 til Johan Pet.Suhr & søn i København. Holter hadde 8-10 piper godt korn liggende fortollet som brennevin. Han håpet det kunne la seg gjøre å sende det risikofritt med

⁴ "Ennu ingen af forventede Skibe ankomet omendkiøndt der ennu atter i 5 dage har blest en stor af S:W:- ieg bliver sat i en meget stor Forlegenhed for ieg dem ennu ikke snart, thi de ved Regnskabs Tiiden med alle mine Bengs-Folk staar nu for Haanden medio Decbr, hvor de arme Mennesker skal have baade korn (og Penge)".

⁵ "P:S: Jeg kan om 1 a 2 maaneder vente en liden Ladning fiint Salt circa 1000 Tønder Hiem.- Behag opgive mig hva Priis de omtrent mener ieg for samme kunne erholde a Costy, samt om de tror det kunne lade sig gjøre at faae nogle hundrede Tønder Korn til Retour, hvorpaa Salget af Saltet meget beroer.-"

⁶ "For det første ved jeg ingen Lejlighed til at kunde faae hiem det af dem kjøbte brendeviin for m/2:, man faaer dermed at see Tiden an."

⁷ "Det Brendeviin som de har indkiøbt for mig gjør de best at sende noget med hvert Skib, da S. kan med tage samme som noget der henhøre til deres Proviantering.-"

svenske båter, 2 piper med hver båt⁸. På den tiden var det et midlertidig eksportforbud for korn, så brennevin var tydeligvis enklere å handle med enn korn. Den 20.juni 1812 skriver han skuffet at "Jeg observerer at det ikke Lader sig gjøre at faae omskrevne Partie Rum indbragt til deres Stæd.-"

På eksportsiden er det trelast som dominerer skipningene. Også til Nederland er det skipninger av trelast i 1808. Ut over høsten 1809 begynner også handelen med England å ta seg opp. Det var Svelvik som familien Holter brukte som utskipningshavn for trelast. Det ser vi i mange av brevene der også sesongbegrensningene kommer frem. Eksempel på dette kan sees i et brev til Carl Lybecker 10.desember 1808: "Drams-fiorden har nu lagt sig. Ingen skibe er andkomet til Svelvigen. Her spørges ingen ulykke efter siste Storm."

Sagbruk

Eksport av tømmer er det siste ledd i en kjede virksomheter fra trærne i skogene til tømmeret som lastes ombord i skipene. Dette er en stor produksjonskjede som de kalte maskineri. I brevet ovenfor til Christen Noe & Co. I København (15.oktober 1808) refereres til: "December maaned skal alle forpagtninges afgivter eleges og en general regnskab er da forhanden med alle vore flere Tusind Arbeyes-Folk fra høyeste Bierg til laveste Strandbred"

Familien Holter var også involvert i sagbruksvirksomhet. Han skryter særlig av sine lange planker i brev til Christian Faye 22.september 1809: "alle som har seet mine Lange Planker admirerer dem." Den 18.juni 1811 er det brev til Kammerherre P.Anker på Bogstad om avgift av "Sannong Dammerne". Den 13.juli 1811 skriver de til Christen Noe & Co. Om sagbevilling fra Rentekammeret og den 15.august 1811 skriver de til samme firma om sagbevilling for Asdøl sag.

En del av forhandlingene på boets vegne gikk ut på å beskrive situasjonen. Et brev til Joachin Brouwer & sønn i Amsterdam 13.august 1811 forteller at de tjente bra med penger forrige år. Men, det var behov for mye kapital for å drive og vedligeholde forretningene. Det meste at det de tjente i 1810 gikk med for å dekke vekslere på mer enn £3000 Sterling som hadde første prioritet. Året 1811 hadde vært "trykkende" med bare en ordre på trelast. Forpliktelsene var store med mer enn 8 sakbruk som skulle ha tømmer og store summer i lønn til arbeiderne⁹.

Mesteparten av opplysningene om disse forholdene er trolig skjult i den innenlandske kopiboken. Den eksisterer trolig ikke i dag.

Toll- og losavgifter

Staten skulle ha sitt fra handelsvirksomhetene. Utenom skatter skulle det betales tollavgifter og pålagt losning var også en utgift. Holter skriver til sin venn Lybecker i Leith 23.mars 1810 at: "Derimod er her udkomet en nye Told Forordning som har forhøiet alle udgaaende Told-Udgifter noget over 100pC -" "Den nye eller forøgede Told" er omtalt den 15.juni 1811 til Wolffs & Dorville.

⁸ "Jeg har 8 a 10 Piper god Korn liggende, fortoldet under navn Af druebrændeviin.- Troer mine Herrer det lod sig gjøre uden for meget Resico at faae samme indbragt a Costy, naar en 2 Piper af gangen sendes med svenske Baade.-"

⁹ "Afvigte Aar Fortiente Boet ikke ubetydelig; men foruden de store Capitaler der udfordres til en saadan Maskines Drift og vedligeholdelse, saa blev det meste af hva man ellers i dette Aar efter Ordres exporterede for, anvendt til at dekke Protesterede Wexler, hvoraf der strax efter Holters død indløb for mer end £3000 St hvilke under alle omstendigheder vare prioriterede til udbetaling, og maatte andet Fald været betalte i danske Penge efter daværende enorme Cours.

Dette aar har derimod været trykkende for Boet da samme kun har haft en eneste Ordre for Bord, og der daglig til Indkjøb af Bielker og at fournere mer end 8 Saugbruk med Tømer og det videre Udfordrende til arbeideren, udkræves betydelige Summer."

I brev til Lauritz Kiellerup i Aalborg 16.mai 1812 er det snakk om utestående fordring for losavgift. Tollkammeret kunne ikke få losningsattest for den avdøde Caspar Holters avsendte trelast med briggen Tangen ført av skipper Biels Friis desember 1807¹⁰.

Tollbodene kunne også drive forsikringsvirksomhet. Dette kommer frem av brev til Christen Noe & Co. I København 29.oktober 1808: "I henseende Assuransen at man paa Told-Bodene her vel kan faa Assureret for Søe Molest og Opbringelse - men Selland er herudi en undtagelse."

Tollen skulle etter hvert spille en økende rolle. Engelskmennene ville favorisere importen fra Canada og økte derfor tollsatsene for andre land. I brev til Wulffs og Dorville 27.juli 1811 klages det over de økede tollsatsene.

Lisensfart

Carl Lybecker i Leith ble tilskrevet 15.januar 1810. Der var forskjellige saker på gang angående handelen. Ingen skip som seilte ut med last kunne komme hjem uten å ha med seg mat og nødvendighetsartikler for samme verdi. Det ble også satt en grense for retur på 3 måneder. Hvis ikke måtte det betales en bot. Varene skulle heller ikke være engelske. Sertifikater fra vennligsinnede havner måtte følge lasten. Uten å kunne fremskaffe slike attester innen 6 måneder tilfalt lasten tollkassen¹¹.

Orderen til Lybecker ble gjentatt den 15.februar 1810¹². Holter uttrykte frykt for at mange ville bli ruinert på grunn av denne plutselige endring av betingelsene for handelen.

Etter den tiden er omtalen av lisenser hyppig. Blant annet finner vi det i et brev til New:Son & Sewell 3.april 1810 for skipet Hetty og til Boulton & Bakker 5.april 1810 for kaptein Olsen. Den 1.juni 1810 fikk kaptein P.Smith Arkangel og Baltisk lisens via samme firma.

Lisensene var i utgangspunktet en økonomisk sikkerhetsventil for alle partene i krigen. Uten handel ble økonomien kvalt, men offisielt kunne man ikke handle med fienden. Dette ser vi godt i brev til Rob & Hugh Michell i Fisherrow 8.september 1810 i saken om oppbringelse av skibet Venskabet til Calais: "We need not to explain to you that every Ship must have simulated papers, in Case the should fall in with a frensh privatere."

¹⁰ "DH.Stæde Toldkammer haves for andraget at samme uagted flere igien tagne anmodninger til Toldkammeret a Costy ikke har kunnet erholde Losnings Attest for den af afdøde Casp.Holter under 2d.November 1807 til Aalborg afsendte Trælast-Ladning i Briggen Tangen ført af Skipper Niels Friis: -"

¹¹ "Intet Skib maa herfra ud Expederes Uden Ladningens afsender Exerserer sig at Forskaffe eller indføre, levnetsmidler og Nødvendigheds artikler for same beløb som den Udsendte Ladning inden 3/m fra Expedition Tiiden og i mangel av samme betale 100d-sp Com: Last og hvorfor maa stilles Coution ingen Vahrer uden Undtagelse Maa indføres som kan skjønes at være Engelske og i mangel af at gode Certificater ei er Ladningen følgagtig som Legitimerer, den er afsendt fra en af de Venskabelige havne skal same uder? Toldbodens Varetægt henlægges og i mangel af at de nødvendig at tester og Certification icke er tilvejebragt inden 6/maaned tilfalder godset Told Cassen - Det skulde derfor være mig kiært om de intet indkiøb for mig har giort, har de intet indkiøb - da kiøb for det første intet - og har de allerede kiøbt noget saa afsend det ikke før min nærmere ordre - man for at udfinde omveier -"

¹² "I midt foregaaende til dem meldte jeg dem at Ingen Vahre her nu maa indføres uden med Solid Attest at samme kommer fra venskabelige Magters Land. De indseer Resicoen af dette Og mange Mennesker vil vist blive ruinered Formedelst denne pludselige Forandring. Jeg igientager derfor min Order intet for min Regs: at indkiøbe eller afhende da jeg paa ingen Maade faar udvige til at benytte dette."

I korrespondanse med Wolffs & Dorville 15.juni 1811 får vi vite at utstedelsen av lisenser var suspendert for en tid¹³.

Eksempel på bestilling av lisenser kan vi se i brev til Wolffs & Dorville i London 12.mai 1812. Sammen med andre forretningssaker rekvireres lisens på England som han også ønsket å benytte til Danmark om det ble behov for det¹⁴.

På Danmark er det snakk om egne kornlisenser som i brev til Christen Noe & Co. I København 6.juni 1812. På England utstedtes også kornlisenser på den tiden.

Egne skip

Firmaet var også involvert som skipseiere. Skipet Maren Helena med kaptein Erich Christensen ble som nevnt ovenfor beslaglagt av engelskmennene. Etter skipsregisteret var den eid av Caspar Holter i 1807.

Christopher Faye i Gøteborg fikk et brev som trolig handler om salg av skip. Det var datert 9.august 1809. Det klages også over de "grusomme Maanedes Penger". Sammen med Omstad på Fossesholm ville Holter selge skipet Retvisheden i Sverige. Skipet Havfruen er også omtalt samme sted¹⁵.

Faye ble igjen tilskrevet 10.august, 11.september og 22.september 1809. Da handlet det om skipskjøp. Skipet Væster var en del av et skifte. Det var av gode materialer og ville kunne komme på vannet innen 2 måneder. Prisen var 5283 rd som ble betraktet som et godt kjøp. Holter skulle ha 2/8 parter, T.Christensen 1/8 part og resten tilhørte Væster¹⁶. Handelen gikk i orden og de gikk i gang med å istandsette skipet¹⁷. Pengene ble betalt. Skipet lå på Hafstadverftet og bygmester Kidelsen ble bedt om å holde oppsikt med fullførelsen av byggeprosessen¹⁸.

¹³ "erkiende vi herved modtagelsen af meget ærede under 7 og 21s f:m: ved hvilket første vi underrettes om at udstedelsen af Licencer for en tid var suspenderet: men som vi senere gjerne erfare igjen at være tilladt."

¹⁴ "samt rekvirere Licence hvilket sidste tillige ønskes saaledes clausulered at han i Tilfælde kunne benytte samme for at gaee til Dannemark."

¹⁵ "Omsted og jeg er fuldkommen enig at sende Retvisheden til Sverrig for at faae den solgt der. O: har Bestyrelsendet gaee noget langsomt, og Gud ved om man kan faae Folk. Med Havfruen troer jeg nu det snart Lakker."

¹⁶ "dette for at melde noget om det omtalte Skib væster Peder Bjørnsen, har erholdt skifterættens Resolution for at maae sælge under Haand Eynar Biørnsens Parter i bemeldte Skib. Han var her i gaar for at faa tingen afgjort; men jeg sagde ham at jeg før end om 14 Dage ikke kunde give ham nogen bestemmelse og som jeg da fik ham overtalt til at oppebie. Af udmærkede gode Materialier er Skibet gandske fuldtømret og og garneringen opført til de underste Rides Vigern? Af indlagt Nota vil observeres hvormange Materialier der endnu er i Behold m:m: og af hva Sortementer. Biørnsen siger at paa 2de Maaned kunde den blive i stand til at gaee paa Vandet.- Skibet koster os til Dato med alle udgifter 5283r2s13s: al Verden siger det er overmaade godt kjøb, jeg nu Reder for 2/8 Part: T:Christensen for 1/8 Part. De øvrige 5/8 Parter tilhører altsaa Væster og er alle at faae Men ikke til nogen mindre Priis end efter hva som den koster og derforuden paastaar P:Biørnsen 300r af kiøberen for de 5/8 Parter da han i Tilfælde Salget skete til dig han da atter Blev Brødløs. Denne værdige Mands fatalite og ærle Character tror jeg du kjender og at altsaa den sidste Clausul ikke Maatte gjøre nogen hinder i den Speculation de alle 5/8-Part maatte du vedbliver mod Contant betaling.-"

¹⁷ "Handelen er nu sluttet om skibet vester med andkommende vestre Post i Dag havet ieg Brev fra dem. Skjødet og alt skal nu blive bragt i Orden, og det er formodentlig din mening fælles med Hr.Thor Christensen og mig strax at faae skibet istandsat, hvorfor jeg da ogsaa skal sørge. Du har allerede faaet en deel Vragbielker og flere haaber jeg at kunde skaffe dig om kort."

¹⁸ "I gaar Aftes modtog jeg af din Broder Mægleren 2000r til Afdrag Skibskjøbet hvorfor din Conto er kreditered, derimod har jeg i Dag remitered pr.Post til Hr.Sorenskriver Finne i

Jacob Ped.Lund var kaptein på "en af mine smaa kornfartyer". Kaptein I.N.Panst ble i brev 3.november 1809 omtalt som "fører min egen Skip Munterheden".

Det er ellers sparsommelige oplysninger om eierskap til skipene. Den 23.juni 1810 refereres til "våres eiende ¼ part i skipet Dovre ført av kaptein Carsten Boe." Skipet blir beskrevet som "dræktig 114 Commercelæster." Den 27.oktober 1810 refereres til "den os tilhørende ¼ part i det nye Skib Prints Christian August."

Som befrakter sørget firmaet for assurance av last, men også ofte av selve skipet. Dette gjenspeiler trolig et eierforhold til skipet. Eksempel på dette er fra et brev datert 25.august 1809 til Boulton & Bakker i London. Det gjelder skipene Den Varige Harmonie og Concordia. Den Varige Harmonie var 89 kommerslester, 4 år gammelt og ført av Kapt.Anker B.Ankersen. Målet var London med trekast. Forsikringen ble satt til £2400 Sterling for all sjøskade, mollest og oppbringelse. Total verdi ble ansett å være £2800 Sterling. Concordia var på 84 kommerslester ført av kapt.Niels Olsen. Det skulle også reise til England om en 5-6 dager og ble assurert for £1200 Sterling og verdien satt til £1500 Sterling¹⁹. Dette er to skip som ble jevnlig brukt av firmaet til fraktopdrag.

Den 24.mars 1810 ser det ut til at kaptein H.L.Pentz skulle kjøpe et lite kornskip i Gøteborg. Holter syntes det ble alt for dyrt og anbefalte heller et mindre skip²⁰. Kanskje resulterte dette i skipet som er omtalt 18.09.1810 som "vores 1/3 av skibet" til kaptein Pentz Smith?

Iver Holter eide tydeligvis en liten part i skipet Holters Minde. I brev til kaptein Jens Christensen 9.juni 1816 ville han gjerne selge den parten. Den var bare 5/160 del og salgssummen skulle deponeres hos forskjellige firmaer, trolig som nedbetalig av gjeld²¹.

Arendahl 3302: i D:C: hvorfor din conto hos mig debitered, hvilken Remisse udgjør kjøbesummerne for dine 5/8 Parter i Skibet paa Hafstad Verften, og forinden hvilken Remissa intet skiøde kunde blive udstød. Vennerne der henne var nu buden en langt større Priis, hvorfor de angrede paa Salget. Nu staaer det godtgjørelsen til Biørnsen tilbage, som jeg har Garantert ham paa dine Vegne og som jeg haaber du indvilger mod 300r naar du saaledes tillader skal jeg remitere ham samme. Med Dags Post har jeg tilskrevet Bygmester Kidelsen og spurgt ham om han framedes vil have Opsigt med skibets Fuldbygning om han kan skaffe en deel gode arbeidere og til hva tid han tør love os den paa Vandet. Naar hans svar derom indløber skal jeg ikke undlade at give dig Part deraf."

¹⁹ "Ved modtagelsen heraf skal jeg bede Msr ville behage at efecture assurance paa skibet den Varige Harmonie drægtig 89. Commercelæster, bygd af Eng 4 Aar gammel, føres af Capt. Anker B.Ankersen destinered herfra til London, med en Ladning træløst, Skibet bliver færdig at seile herfra om 4 dage. I skibet assureres £2400 engl.Sterling ere Toe Tusinde 400 Pund engl.Sterling for Touren herfra til London, for al Søskade, Mollest og Opbringelse, under hva navn nævnes kan. Skibets værdi andsættes for £2800.

Ligeledes bedes skibet Concordia drægtig 84 Commerce Læster bygd af Eng. assurered For Touren til London, og som føres af Capt.Niels Olsen. Skibet bliver færdig at afgaae herfra om 5-6 dage i skibet assureres £1200. er Tolv hundrede i Pund engs.Sterling, for al Søskade Molest og Opbringelse, under hva navn nævnes kan. Skibets Værdie £1500. Assurance Premien paatar jeg Msr behager at betalingen saa billig som mulig, og for samme at debitere min Conto"

²⁰ "Saa gjerne som ieg onsket at fremme deres vel og enten vi med dem udi Skibs Rederie saa umulig er det for mig til opgive og unaturlige høy Priis, thi naar vi betragter at mand for et Fartøy af omt. 6 til 70#? Bords Størelse skal give 9 til 10000d Priis da indseer ieg aldeles ikke Mrs til afdrag denne uhyre Capital, naar betale den til £6 og vil formodentlig gaee endnu lavere, da har givet flere Fartøyer en Fragter - Provianten vedbliver at vere Kostbar og Folkehyrerne Stige daglig, altsaa Ingen Grund til dyr Skibskjøb - Da de maaske imidlertid ønsked at emplyere Tyge Bergs og deres egne paa gxx? i et eller andet mindre Fartøy, saa nu sluttet herved midt Creditie til Dhr Scott & Gordon i Gøthenburg paa 3 a 4000r Rigs-Gield til afbenyttelse for deres egen og Bergs Regning - Du maa imidlertid vere overbevist at intet uden extra høye Priis er aarsag udi at ieg denne Gang ikke kan entrere med dem."

²¹ "Saafremt det skulle lykkes Dig, overenstemmende med vores Besluttning i Skrivelse til Dig af Dagens Dato, at sælge Holters Minde, da beder jeg Du vil have den Godhed at deponere min Andeel i Skibet nemlig 5/160 Deel saaledes nemlig:

Forlis

Vinteren 1809 hadde kaptein Hans L.Pentz på skipet Neptunas et "uhell". Holter skrev den 3.mars 1809 tilbake til kapteinen. Han bebreidet ingen utenom den harde skjebne som han måtte lide sammen med mange andre i sin tid²².

Det er ikke sagt noe her om hva som skjedde med skipet. Det var hardt for økonomien å vente på assuransepengene. I brev til kaptein Hans Pentz 8.september 1810 blir det gjort klart at inflasjonen spiste opp verdiene i ventetiden. Han fikk fullmakt til å prøve å få pengene fra Rentekammeret²³. Det ble i alle fall betalt ut assuransegodtgjørelse etter hvert (Brev 3.november 1809 til kapt.Pentz).

Søren Willesen var kaptein på firmaets skip Haabet som etter et brev til Kommissjonær Lauritz Kiellerup i Aalborg 15.november 1809 skulle føre en kornlast. Skipet forulykkede og ved brev til strandfogd Niels Andersen i Læsø ved Sæbye den 15.desember 1809 bes det om at pengene for "det allerede bergede og bortsolgte" blir remittert Lauritz Kiellerup. Andersen fikk også fullmakt til "paa Mine vegne at bortsælge ved offentlig auction Alt hva der af Inventariumet var"

I et brev til Boulton & Bakker i London 27.oktober 1810 blir det blant annet referert til "havariet for skibet Den Varige Harmonie".

Den 16.mai 1812 blir sak tatt opp med Laurits Kiellerup. Holter refererer til boets bøker der det kommer frem at lasten til skipet som hadde et "uhell" på Fladestrand var solgt. Men, det kunne ikke fullt ut redegjøres for pengene. Kjellerup ble bedt om å undersøke samt å skaffe losningsattester fra Tollkammeret²⁴.

Kaptein Jørgen Winther med briggen De sex Brødre var i desember 1812 på vei til Randers etter korn. Båten var savnet en tid, men det ble etter hvert klart at den hadde forlist på Skagen rev den 14.desember 1812. Vi finner en beskrivelse i brev til Johan Pet.Suhr & søn 1.februar 1813: "Min Capt.Jørgen

Hos DHr.Joachim Brouwer & Søn, det ½ Beløb
- - Weddik & Wendel - ¼ -
Og Siegwit Gold for Regning
af Jørg Golds Boe - ¼ -

Dette skeer efter Anmodning af Din Broder Thor som ønsker, at enhver af Rederne, i Tilfælde af Salg disponerer sin Deel.-"

²² "Hvorud at ieg til min Bedrøvelse maae erfare deres uheld med vores Neptunas Det passerede er skrekkelig men hva skal man sige det er io altsammen ikke skeed med malconduite eller anden Ligegyldighed, altsaa for mand at bære denne haarde skebne, som alle de mange andre i denne Tiid."

²³ "Med ankommen F:strands Post I Dag modtaget deres ærede skrivelse af 24d July d:a:, hvor udaf bemækes at endnu intet Opgjør har fundet Stød imellem Dem og Rentekammeret, som er meget at beklage da Tiden gaar hen, Penge smelter bort og Verdien av Skibet ligger frugtesløs. Jeg ønsker derfor overmaade meget af de vil paadrive Sagen og alvorligen tiltale DH. Som dermed have at giøre forestil dem den Ubillighed som er med at lave dem saaledes senbigge? Indlagt herved fremsendes dem min Fuldmagt not. Paategning til først at opgiøre for Skibets assurerede Summa med dets paaløbende Omkostninger og dernæst at modtage Pengene."

²⁴ "Saa vidt man af Boets Bøger kan erfare er en del af bemeldte ladning, ved det Fahrtøyet paa Fladstrand tilstødte Uhæld, samme steds solgt ved hr.And.Aabel i Sæbye og Beløbet herfor remittered deres Vsd:? men hvor det resterende af Ladningen er solgt kunne vi ikke finde nogen Rede for.- Da disse? imidlertid i medhold forommeldte formodes at være den hele Sag bekiendt saa ville de ufortrøden tillade at vi herved bruge frihed at henvende os til dem med venskabeligt anmodning om, hvis muelig at see tilvegebragt og os behagelig tilsendt berørte af Toldkammeret her forlangte Losnings-Attest, som absoulut nødvendig for at bilægge benævnte vores Regnskab.-"

Winther havde dervære for mig en tung skiebne paa Nedturen til Randers den 14d Decb. at strande paa Skagens Rev dog Mandskabet bierget, samt det meste af Inventariet, og saaledes bortfalder omskrevne Assurance.-"

Agent Kiellerup i Aalborg assisterte kaptein Winther meg gode råd og passet på Holters interesse "ved Salget af det biergede Skrog og Inventarium.-"

Kaptein Pentz Smith synes å ha hatt et uhell. I brev 11.mai 1813 ønsket Holter skipet bragt til en dansk havn da Hamburg befandt seg i opposisjon til regjeringen²⁵. Pentz Smith må ha blitt sittende fast med skipet. Den 20.september 1814 skriver Holter brev til ham i Hadersleben i Schleswig-Holstein. Situasjonen var spent så "er der ingen synderlig grund til anstrængelse og Opofrelse for at skaffe Skibet i Farten."

Høsten 1815 skjer en "ulykke" med Fløytskipet Rienit trolig med kaptein Sybrand Jedde. Dette ga opptakten til en alvorlig krangel med Jacob Corver i Zaandam om penger. Det går ikke frem hva som egentlig skjedde.

Kapervirksomhet

Det første hint om kaperfart finner vi i et brev til Carl Lybecker 18.april 1809. Der sies bl.a. at Thaarup er oppbragt til Gøteborg. Dette kan tyde på at et av firmaets skip ble tatt av svenskene. Videre ser vi i samme brevet om Johannes Corneliusens prisepenger. Laurits Kiellerup får fullmakt til å heve disse pengene som som var antatt å være 4-5000 rd²⁶.

Firmaet Caspar Holter & Co. var også videre involvert i kapervirksomhet. Den 24.oktober 1809 skrev Holter til Consul Daniel Isachsen i Christiansand og spurte om det var falt prisdom "for det af Capt:Blom sidste indbragte Pappenburger Skib eller hvorvidt med Sagen er avangeret-". Papenburg er en by i Tyskland opp mot grensen til Nederland. Samme dag skrev han også til en Mr.Gillespie i Christiansand at han hadde frihet til å reise hjem, enten direkte fra Christiansand eller via Sverige. Konsul Moe ville gi ham £50 Sterling i reisepenger²⁷.

Det kan hende det er samme saken som tas opp med Admiralitets- og Commissariats Collegium i København 19.oktober 1811. Det gjelder oppbringelse av skiper Oeconomie av kaperfører Blom. Attest om dette var sendt via representanten Noe & Co. i København til Det Høie Collegium. De hadde mottatt attestene på Hr.Salvator Ravns kontor som hadde ansvar for slike saker. Men, papirene var ikke kommet fra Kommisjonen i Norge. Det ville ta tid, men Holter uttrykte stor tro på at det Holterske boet ville få sin andel i følge sin hjemmel²⁸.

²⁵"Men mer det imidlertid ikke var modtaget, hvis ellers giørligt at have Skibet bragt i en dansk havn, for utsettes samme for et nyt Uhæld, hvis F. igien skulle komme til Hamborg, og vi da befandt os i et modsadt Forhold til denne Regiering.-"

²⁶ "Endelig i den uvished, om deres ophold kunde blive i Jylland inntil Johannes Corneliusens Priise Penger blev at erholde har ieg sendt Lauritz Kiellerup, en Notrene Fuldmagt at have disse som efter vedkommende sigende skulle falde i Marty Maaned og amentart blive 4 a 5000 rd."

²⁷ "According to letters received yesterday from our mutual friends Mr.John Wath and Mr.R:Hutchinson in Leith I have this day wrote Consul Moe and desired him to do all in his power in order to procure you Liberty to go home either direct from Christiansand or through S:- If you should be in want for mony Consul Moe will furnish you to £50 St:-"

²⁸ "Forinden Undertegnede modtaget det høie Collegiums gunstige skrivelse af 29 Aug. sidstl havde vi hændelsesviis opdaget den indløbne Forsømmelse ved ikke at fremsende den i vores skrivelse af 12te Julj nestforhen paaberaabte attest udstat af Capt.Lult Budde den 4 Sept.1809 som hiemmel for den ved kaperfører Blom skeete opbringelse af Skibet eller Prisen Oeconomie og nu afsende derfor strax under 24 Aug, bemeldte orriginale attest til vore Conissicord i København Christen Noe & Co. For at afleveres til det høie Collegium, huilke han allerede under 31 s:m: meldte os at overbenævnte attest var indleveret i hr Salvator Ravns Contoir hvorunder

Vi ser den 14.januar 1812 til Cristen Noe & Co. i København at den omtalte kaperfører het Christian Blom. Han var trolig den samme som fra 1809 og fremover var kaptein på briggen De sex Brødre. Briggen var mye brukt av firmaet Holter. Boet ventet stadig på utbetalig fra København. Det kom her flere opplysninger om kapringen. Holter eide 1/4 av Kapersluggen Fieldguten som sto bak kapringen av prisen Oeconomie. Etter rykte skulle den være solgt for 18000 rd²⁹.

I brev til J.H.Malling i København 16.november 1813 får vi greie på enda et "uhell". Kaptein Peter Hannevig var på vei til Danmark med skipet Forsøget lastet med "norske produkter" for å få med seg korn hjem igjen. Dessverre kom han ikke så langt, "Da Skipper Peter Hannevig paa Nedreisen til Aalborg uhældigviis er bleven taget af fienden under Skagen, saa følger deraf at intet Korn-Indkjøb for min Regning dennesinde Finder Stæd,"

Det siste vi finner om kapring er fra et brev 21.januar 1814 til Johan Petter Suhr & sønn i København. Holter uttrykker spent forventning om nyheter fra Jylland. Det gikk mange rykter, men han gledet seg over at en betydelig flåte med kornskip hadde klart seg velberget til Norge, unntatt ett skip. Situasjonen i Norge var i tillegg til matmangelen også preget av sterk kulde der folk frøs i hjel³⁰.

Oppbringelse til Calais

Allerede 26.mars 1810 kan vi lese om kaptein Schiøller på skipet Venskabet som var havnet i Calais i stedet for hos Harvey & Newsom i Cork. Firmaet Holter skrev til dem 8.september 1810 om en transport som hadde gått galt. På grunn av faren for oppbringelse fra alle partene i krigen måtte skipene føre papirer som kunne tilfredsstille begge de krigførende sidene uansett hvor lasten skulle. Dette ble omtalt som simulerte papirer ovenfor den part som ikke skulle ha lasten. Venskabet hadde tydeligvis ikke alle disse papirene klar. Skipet ble derfor oppbrakt av franskmenn og ført til til Calais. Lasten ble solgt der for 22000 Livres. Den virkelige verdien var 40000 Livres. Skipet kom tilbake til Norge, men Holter fikk problemer med forholdet til kunde og forsikringsselskap. Det er ikke lett å forstå hva slags økonomiske realiteter som lå bak dette, men det kan vel være tygt å si at Holter ikke kom godt ut økonomisk³¹. Vi finner mer om denne saken den

denne Sag henhørte, ligesom de med videre tilskrive os under 21 f.m. at de havde talt med hr Ravn i denne anledning og at han erholdt det svar at Papirene for Skibet Oeconomie endnu ei vare kommen fra Commissionen i Norge, og at der til disse indløb og vare vurderede ville medgaae 2 a 3 Maaneder. - Det høie Coll. ville gunstigt tilgive at vi i Medhold forestaaende ikke kunne forklare os samme seneste skrivl. cf 11 dennes; men vi var? der for fuldkommen overbeviste om at det Holterske Boe vil nyde den Ret som det i Overeenstemmelse med forbemeldte anførte hjemmel tilkommer af det udbragte Beløb af Prisen Oeconomie--"

²⁹ "Tilgiv at vi atter herved bemøie med at lade efterhøre hos Hr.Secretair Ravn i admiralitetet om Boet ikke snart kunne vente sig udbetalte hva det efter indsendt attest tilkommer for den ved Boets eyende Kaperslug Fieldguten, ført af Christian Blom indbragte Priise Oeconomie kaldet, der for Længst er realiceret og efter Rygted solgt for Omtrent 18000r; hvori Boet efter benævnte attest skulle være berettiget for ¼ part."

³⁰ "Vi leve her i en meget ængstelig Forvæntning at høre noget Paalideligt fra Jylland. De seneste Rygter ere alle særdeles foruroligende, men vi ville haabe at de ikke bekræfte sig: Efter mange lidte Uhæld vare vi dog Lykkelige at den betydelige Flaade med Korn som Nyeaars Aften afgik fra Fladstrand paa et eneste Fahrtøi nær, velbeholden ankom.- Paa 3die Uge have vi her haft en ualmindelig Frost.- Rom:stoed i Gaaer Aftes paa 27 Grader, flere Mennsker ere desværre omkommen af Frost og et end nu større Antal ere beskadigede.-"

³¹ "but as to the Cargo pr.Capt.Schiøller of the Wenskabet, we are very sorry to inform you that this affair is touned out to your interily dissatisfaction and we are much afraid to a considerable Loss to you. - Capt Schiøller with his vessel is first arriwed 2, 3 Weeks ago, and he tell us to our great surprice the Cargo beeing sold 22x000 Livers under the or below freight which Sum he insert upon we are to pay him according to the Bill of Loading. - We need not to

12.03.1811 i et nytt brev til Harvey og Newsom i Cork. Det var da boet etter Caspar Holter som søkte å få orden på finansene. Det manglet papirer fra Kapt. Schjøller. Saken om forsikring viste I alle fall tegn til å gå i orden³².

Dokumenter ble avsendt 19.april 1811, men vi hører ikke mer om kaptein Schjøller eller skipet Venskabet.

Caspar Holter

Caspar Holter var trolig sønn av Caspar Holter og Magdalene Elisabeth Rødder som ved folketellingen 1801 bodde i Storgaden 81 i Bragernes. Caspar de. var død i 1801. Caspar dy. var 22 og broren Iver var 20 år gammel.

Det er heller ikke mange henvisninger i boken til Caspar Holters personlige forhold. Ett unntak finner vi i brev til Carl Lybecker i Leith 15.februar 1810. Det er der snakk om handelsrestriksjoner, men i tillegg kommer noen bestillinger til personlig bruk. Han ønsket seg 5 dusin moderne vinglass av en sort og 5 dusin av en annen sort. Videre ville han ha 5 dusin "Diser Glass", 6 dusin moderne bordkniver og gafler samt 4 dusin skjærekniver og gaffler. Et par engelske oster av beste slag ville han også kjøpe³³.

Bare en uke senere skrev han videre bestilling på 12 stykk store ølglass³⁴.

Videre ble han enda mer personlig angående både sin egen helse og sin mors. "Jeg er fremdeles frisk og rask. Min Moder som desværre i 2 Aar har været blin er nu opereret paa det ene Øye og seer meget godt.- Du kiender min Moder de kiender ogsaa mig - de kan troe jeg ikke lidet velsigner det Øyeblikk hun resolverede til dette smertefulde skridt."

explain to you that every Ship must have simulated papers, in Case the should fall in with a frensh privaters and according here the Capt Schiøller was to go to Morlaix for Marked and the freight was made out to 40000 Livres at that time about the same as the freight agreed to you place; together with 2/3pCharges & 5 pC Hatmony - Though we more times have required the Papers in order to forward them to you weare not yet in Possession of them; and we are very much afraid as aforesaid that they will be of we side? to you with Regard to the Insurance as the Cargo is sold but not condemned. - In order to make a friendly settlement in this affair Capt.Schiøllers has proposed us to pay for the remainder of the Freight £300 on your Account but we cant at all agree to this proposal without hearing from you, as he also have wrote us that if we did not accept of this offer he would directly of on bylaw according to the mentioned innulate Bill of Loading which he unfortunately can use against us but in this Case which we work to avoid, we shall do al for your interest as also insist on payment for the Cargo Sunder this Circumstances we think it a favour on your Side? The Cargo being sold in."

³² "Mr.Boulton & Bakker of London having wrote us the 8th Feb. respecting the nessessary Documents for the supposed Condemnation of the Cargo sent you by Capt Schiøller of the Venskabet brought up to Calaix in France - we hereby as administrators in the House of the late Caspar Holter of this place, incinuate you a copy of a letter wrote you the 8th Septb. Last year by the former Firm of this House Caspar Holter & Co. Respecting the same affair and to which we have no Reply from you. We have not yet been able to get the mentioned Papers from Capt.Schjøller, but we shall still do all in our power to see them forwarded as soon as possible to M:B & B. from whos letter we are very happy to observe that they hope to see your Loss restored, as the Insurers are to be answerable for every consequence of the Cargo being brought in to France. We wait very truely for a Settlement for the Cargo sent by Capt Heis of the Holmestrand, which Cargo no doubt must be sold a long time ago."

³³ "Ikke destomindre maae de med første hertilgaaende leilighed sende mig 5 Dus: moderne Viinglasser af en sort og atter 5 Dus: af en anden sort, tillige med 5 Dusiin Diser Glass ligeledes maae de sende mig 6 Dusin meget smukke modderne Bordknive og gafler, samt 4 Dus: ..iær Knive og gafler, et par engelske oste af de bedste.- Jeg tvivler ingenlunde paa at der jo gives en eller anden Sjr.? Som med fornøyelse modtager disse og paa en passende Maade faaer dem heri Land."

³⁴ "Jeg skrev til dem for en tid siden om? til mit eget huus om kniver og glasser anmærkes at med samme følger forholdsmæssig Antal store forskjærkniver med gafler samt til glasserne 12 # store ølglasser. Med Complimang for dem og deres kjæreste etc.-"

Kunne de virkelig utføre en slik operasjon i 1809?

Flere bestillinger i England ble gjort 30.mars 1810 fra Peter Alsing. Det var da et par moderne "The Maskiner" som sto på ønskelisten sammen med en del bøker. Trolig var disse tingene ikke helt lovlig å importere så det ble foreslått å gjøre en avtale med en eller annen skipper³⁵.

Frisk og rask i februar, langvarig syk 4.april, men den 14.mai 1810 ble Caspar begravet. Han fikk nok ikke nyte sine glass og bestikk.

Bostyre

Broren Iver Holter og svogre tok over styringen av firmaet etter at Caspar døde. Ved Cancellibrev 18.august 1810 ble Iver beskikket til å administrere boet. Det ble sendt ut en rekke brev for å få oversikt over den økonomiske tilstanden. Det er umulig for meg å vurdere boet ut fra disse brevene, men vi får inntrykk av store økonomiske vanskeligheter.

Iver gikk til oppgaven med stort pågangsmot. Han ønsket å overta firmaet selv, men måtte først rydde opp i økonomien. Han gikk gjennom regnskapsbøkene og sendte ut forespørsler om uoppgjorte tilgodehavender. I forhandlingene presenterer han seg som en langt mer forsiktig person enn sin bror. Han spiller på ærlighet og vilje til å gjøre opp sin brors gjeld. På den annen side truer han med offentlig skifte. Det ville føre til fallitt og med det mindre til alle parter.

Den største gjelden synes å ha vært i Nederland. Hele f.80000 (gylden) lå i potten. Et brev 13.august 1810 til Joakim Brouwer & son i Amsterdam forklarer mye av saken. Gjelden var stiftet etter en kurs på ca.1½, men i 1810 var kursen oppe i mer enn det 6-dobbelte. Det var gjort mangfoldige mislykkede spekulasjoner som satte boet i fare for konkurs³⁶.

³⁵ "Høystærede Ven:

Beviis mig det Venskab ved Lejlighed der gaar directe hertil Drammen at sende mig et par meget smukke og høyst moderne The? Maskiner - Jeg tvivler aldeles ikke paa at io en eller anden S- vil medbringe disse, da de med megen Simpelhed altiid vil kunde faae bragt dem i Land - Ligesom ieg tør uleylige dem med at forskaaffe mig følgende Bøger efter indlagde notirke - Til begge deeler Betalning vil de behag hos Dhr Boulton & Baker at recvirere den fornødne Summa, da ieg ikke vil uleylige disse hr med denne Affarie -"

³⁶ " Boets Bestyrelse, havde nærede vi det faste haab, ved billig og moderate Behandlingsmaade fra Creditorenes side at faa Boets giæld betalt, ligesom vi stedse haver anseet en successiv Realisation av Boets faste Eiendomm Expartation af Boets Lastebeholdninger og Refination eller fordeling af samme er ikke ubetydelig i Beholdninger af Tømmer i Vanddragene paa dets til billige Saugforpagting er havende suage, som den eneste Maade hvorpaa at Boe af saadan vidløftighed og under saa kritiske Konjuncturer kunne reddes og mueligend give Overskud, men mangfoldige tilstodte Uhæld, som følger af den afdødes mislykkede Speculationer, seenere indkomne betydelige fordringer, hvorom Intet fandtes i Boets Bøger"

..

"Den afdødes Broder Iver Holter som hidtil med al muelig Anstrengelse, og endog Opofrelse af egen Fordeel har arbeidet til Boets Vel, ønskede inderlig; hvis ellers giørlig, at undgaae at see Boet overlevered i Skifterettens hænder da han derved efter Rimelighed forudseer Sammes undergang. Han har flere ganger for os yttred Lyst til at overtage Boet, naar Kreditorerne dermed vare fornøiede, og han, uden alt for betydeligt ansvar kunne øine Mulighed i med flere aars Flid og anstrængelse, at see sin Broders giæld betalt. Efter hans Begiæring fremsette vi herved hans Tanker, som hva den hollandske Giæld betrefter, ere disse: at enhver Kreditor maatte tilstaa ham 3 aars rentefrie Henstand af fordringen imod at han inden denne Tids forløb betalte samme med last, for levered? Beregnet efter simple udskibningspriiser ved Leverance og igien omsadt i Holl. efter ½ Rd pr. gylden. Vi behøver neppe at gjøre de høystærede herrer opmærksomme paa at Lasten i Betragtning at de forøgede Priiser, og uhyre forhøielse af Transport og arbejdsløn - ville komme til at staa Holter omtrent 100pCent over de stipulerede udskibningspriiser som med hensyn til Coursen ikke ere synderlig forhøiede, ligesom at de med Commissionair her paa stedet ville kunne faa exporteret hva der blev levered. Det følger i øvrig af Sagens Natur at om og naar de hollandske Kreditorer kunne enes med Iver Holter om Boets overtagelse og allene at ansee ham som debitor, saa ville det fremdeles beroe Paa de øvrige Kreditorer, hvorvidt de dermed vare fornøiede, og enkelte af disse ville antage visse indskrænkelsler i deres fordringer. Vi bede at

Det virker som om forhandlingene med nedelenderne førte frem. Den 26.mai 1812 sendte firmaet ut fem brev til firmaene Joachim Brouwer & søn (f.29590.3), Weddik & Wendel (f.12436.17), Pieter Corver & Zoonen (f.20773.10), Jacob Vriesendorph & Zoonen (f.5624.9) og Cornelius Corver (f.6429.4) om et vennskapelig oppgjør med boet på fordringene som ble å betale innen utgangen av 1816.

Iver Holter

Iver Andreas Günther Holter³⁷ (21.juni 1781-19.mai 1860) var bror til Caspar Holter og overtok etter hvert firmaet. Han var gift to ganger, først 21.august 1802 med Elen Dorthea Lange (15.februar 1779-19.februar 1811). Hun var datter av magasinforvalter Christopher Andreas Lange på Akershus festning. De fikk datteren Dorothea Christiana født 2.august 1803. Den 19.desember 1811 giftet han seg med Vilhelmine Margrethe Rode (12.februar 1782-10.april 1838) med kongelig bevilling. De hadde sønnen Caspar Georg Holter (1812-1880) som var sogneprest i Skien.

Svogerer Alexander Lange er omtalt flere ganger, blant annet 22.august 1812 og 5.september 1812 da han ble anvist 100rd fra Johan Pet.Suhr & søn i København.

I brev til grosserer J.H.Malling 27.mars 1813 omtales en annen svoger Hr.Generalquarttermester lieutenant von Rode.

Iver Holter gjorde, lik som sin bror, også noen innkjøp. Så litt penger kunne han bruke på seg selv. I brev til George Norman i London 22.juni 1813 bestiller han en Gigg og et Pianoforte til sin eldste datter³⁸.

Smør fra Danmark sto også fremdeles på ønskelisten i 1813 og senere.

Moren til Iver må ha hatt personlig formue plassert i Danmark. Den 21.januar 1814 skrev han til Johan Petter Suhr i København om "remitteredes Summa Qvitteringer for min Moder af Tontienere tilkommende renter." Han måtte ha "Leve Attest for min Søster og mig, til Hjemmel ved at hæve fornevnte Renter af Tontinerne." Attesten ble sendt til agenten Johan Petter Suhr & sønn i København 10.desember 1814.

Joachim Brouwer & sønn i Amsterdam må ha hatt et personlig forhold til familien Holter. Iver skriver 9.mai 1814 om sin mor: "Min Moder som fremdeles lever paa sit Landstæd Høvig uden for Byen, beder mig at formelde hendes for bindtligste og venskabeligste Hilsen for Dem."

Den 26.september 1814 skrev Holter til grosserer J.H.Malling i København for å anvise penger for Kommandør og Ridder Søllings datter Amalie. Hun skulle til København og Holter ville hun skulle kjøpe en moderne silkepels til sin kone³⁹. Frøken Sølling fikk 10.desember 1814 anvist Rbd.166.4s n.v. (Norsk valuta).

de høistærede herrer ret nøye ville overveije det anførte og derefter snarest muelig meddele os deres venskabelige Betænkning, da Sagen ikke taaler meget Opsettelse, saafremt vedkommende som forhen meldt, uden hensyn til deres eget Tab skulle fortfare med det paabegyndte søgmaal og saaledes foriere Boet til overleverelse -"

³⁷ Norsk Biografisk Leksikon 1 bd.6 s.310

³⁸ "I have wrote Mr.Lycke and decired him to buy for me a Gig and a Piano Forto for my eldest Doughter, but should the Sum needed hereto, with Regard to your later kind but unexpected advance seems too large, I beg you will have the Goodness to say Mr.Lycke that I do renounce on the these Things to a more proper and profitable time.-"

³⁹ "Da I:T: Hr.Comandeur og Ridder Søllings datter frøken Amalia Sølling, har havt den godhed at love min kone, ved hendes ankomst til København at kjøbe hende en moderne Silke-Pelts, saa ville de behage at levere Frøken Sølling etter hendes Ordre, hva Penge Hun hertil maatte forlange."

September 1814 ble det holdt Stortingsvalg. Iver Holter ble valgt inn som 2.representant fra Drammen. Fra et brev til Pentz Smith 20.september 1814 ser vi at Stortinget etter konstitusjonen skulle sammenkalles den 7.oktober 1814. De hadde da 14 dager på seg for å unngå at fiendtlighetene skulle blusse opp igjen. Det er en pause i brevskrivningen hele høsten, forhandlingene tok sin tid. Først i slutten av november kom han tilbake til Drammen.

Den 20.05.1815 i brev til Weddik og Wendell i Amsterdam får vi høre at Iver Holter var i Christiania som medlem av "den for Norge udnævnte Committee for Værne Plikten."

Med freden kom større frihet både til å reise og til innkjøp. Fetteren Johan Jacob Bidekop reiste høsten 1815 til Amsterdam og hadde med seg bestilling til Weddik & Wendel av matvarer "til eget Huusbrug". Det var beste Rhinskvin, kaffebønner, sukker, puddersukker, kandis, oster, flesk, kjøtt og smør. Alt skulle være av beste kvalitet.

Like etter skrev han til grosserer J.H.Malling i København 12.august 1815 og ba om en tjeneste. I samme brev spurte han også om det var nyheter om vestindiafareren Kammerherre Rosenkrantz. Denne gangen var det møbler han ønsket å kjøpe. Det var 12 stoler, en divan og et divanbord i mahogny av beste sort. Møblene skulle ikke være trukket da han mente det var mulig å få stoffet lettere fra England⁴⁰.

De personlige innkjøpene er ikke mange over 8 år. I 1816 ber Holter om "5# bedste Ericksons Rappee i Krukke.-" Og "2q eller ½ t bedste herregaards Smør til eget Huus brug.-" Det skulle i alle fall være kvalitet!

Nye kriser

Problemene var ikke over med betalingsutsettelsen til Nederland. På engelsk side ble det også satt inn harde tiltak. Den 31.mai 1811 skrives brev til Wolffs & Dorville i London om at Corbet Borthwick hadde tatt arrest i kaptein Bloms båt De Sex Brødre for en fordring på £877.7s⁴¹.

Iver er opprørt og skriver bl.a. videre: "da vi formode de engelske love hiemler samme adfærd og Beskyttelse efter død Mand som vore egne love.-" Det går ut nye brev med krav om frigivelse. Den 17.august 1811 ser det ut til at ting ordnet seg⁴².

Dette var ikke den eneste ubehagelig sak. Boulton & Bakker i London ble tilskrevet 24.september 1810 om en last tømmer med Briggen Concordia som ble

⁴⁰ "Paa Grund af Deres mig venskabeligst givne Løfte bruger jeg Frihed at uleylige Dem med at købe for mig følgende Meubler af Mahognie, hvilke jeg snarest giørligt ønskede mig tilsendt, nemlig. 12 stk Stole, 1 Dyvan og 1 Dyvan Bord, alt af bedste Sort, og i den meest brugelige Facon.- Det anmærkes allene at jeg ikke ønske de Stolene og Dyvanen betrukket, da jeg formodes at kunde have Hvordugen lettere fra Engeland.-"

⁴¹ "Fra Capt Ch.Blom forende Briggen De Sex Brødre modtog vi i Dag Brev dat. Leith d.18. dennes Hvori han melder os den meget ubehagelige Omstendighed at dh. Corbett Borthwick & Co. samesteds har fundet for godt at legge Arrest paa benævnte Brig med samt dens indhavende retourladning for deres formentlige Fordring paa Boet stor £877.7s"

⁴² "den for Capt Bloms Skib og Ladning indgaaede Caution og skal vi inden forskrevne Tid fremsende de fornødne Papirer til Veiledning vad endelig opgiør mod DH Corbet Borthurst & Co. Den ved andet ærede opgivne Assurance i Capt Bloms skib og Ladning for Hiemtouren er deres Regning conform creditered med £31-6s-."

solgt som vrak. Holter var opprørt for tapet var stort på last som han mente var beste kvalitet⁴³.

Den 20.september 1810 får vi høre om "6 laster solgt for ingenting" og 12.mars 1811 om last som var refusert og solgt i kommisjon. Det virker som om importørene prøvde å berike seg på de vanskelige forholdene for internasjonal rett.

Også i Danmark kom det til forviklinger. Firmaet Johan Pet.Suhr & søn og Christen Noe & Co i København sto høsten 1812 bak forhandlinger med svenske skip om frakt av tømmer. Da det kom frem var det fullt på lastetomtene. Tømmeret ble derfor solgt til spottpriser. Dette førte til et tap på 3460 rd. Iver Holter ble rasende (22.august 1812)⁴⁴.

Det kom til stadig nye hindringer både økonomisk og politisk. Den 23.mai 1812 forhørte Holter seg i København hos Christen Noe & Co. Han ville befrakte 3-4 svenske båter og ville vite hva som var de beste varer å sende til Danmark⁴⁵.

John Murpy i Dublin var en fast avtaker av tømmer. Den 1.juni 1813 får vi høre at kaptein Johannesen var kommet frem dit, men det var kommet mange skip, så lasten var vanskelig å selge. Holter hadde tro på å vente litt fordi: "that when some time past they need considerable, as trade with our Coutry now is totally stopt, and also seems to be it for a long time.-"

⁴³ "hva derimod mandskabet eller Briggen Concordia sidst oversendte Ladning betreffende kunne vi paa ingen Maade antage denne Forhandling, ligesaa lidet som vi kunne begribe samme, thi at miste sin Eiendom er overmaade tungt, og lader sig vel neppe tænke uden Eierens Vidende og Samtykke, men at betale Eiendommens Værd for at blive af med samme er noget ganske uhørt. Forhandlings Regning over denne virkelig meget gode Ladning viser rigtig nok hvorledes samme s:svaret? Bordene betreffen: I for en stor Deel er gjort til Vrag og ikke solgt men bortgivet, og dette indser vi vist nok, men hvorledes de kunne forsvare at sælge Ladningen paa denne Maade og at beqvæmme dem til at incumme? os en saadan Forhandlins Regning dette kunne vi i medhold Forstaaende sandelig ikke begribe. Saavel det i sin Tid fremsendte Connoisement som deres egen indsigt og overbeviisning maae sige dem at det ikke til saa høie Fragter og bekostelig er transport af lasten Til Svelvigen ville svare Regning at sende Vragbord som desuden til alle tider ubrugelig"

⁴⁴ "Hvorledes mine Herrer nu efter Forestaaende kan forlange eller formode mig fornøyet med denne, ieg vil haabe magesløse Forhandling begriber ieg i sandged ikke, med mindre ieg maae antage at de ikke forud haver calculeret Hvorvidt Auctions Priserne svarede til de af dem selv accorderede Fragten tillige Ladningens værd og til denne min Formeening troer ieg mig saa meget mer beføyet, som ieg haaber at de i modsat Fald ikke paa denne maade ville have bortgivet min Eiendom uden først at have indhentet min Betænkning.- Mangel paa Plads kan vel ikke mer for mine Herrer end for andre blive nogen giældende Undskyldning og ieg skal om de fremdeles maatte ønske Bekræftelse paa hva ieg fremfører godtgjore at endnu meget kost?, nedkommen førend min beroer usolgt hos vedkommende Commissionairer: fordi man fandt at samme ikke for Tiden kunne sælges uden til totalt Tab for Ejeren og saaledes har ieg hos DH: Christen Noe & Co. Efter foregaaende Correspondance i denne Henseende endnu 3d Ladninger usolgte.- De skylder paa den høye Fragt, men det er jo dem selv mine Herrer som have accorderet samme efterat ieg i Forveien havde erkyndiget mig hos dem om det kunne svare Regning at sende Last.- Vel indseer ieg meget vel at de ikke har nogen andeel i Coursens Stigen og Lastepriisernes Declination, men Forskiellen fra den Tiid Befragtingen skeede kunne dog ikke være hvad Resultes udviser, thi ellers maatte de aldeles have fraraadet mig al afsendelse.- De være forsikkert om mine Herrer at ieg med sand Bedrøvelse nedskriver ethvert Ord, som ikke Overildse eller Lidenskab, men kun Sandhed dicterer mig, men de kan ey heller forlange at ieg skal være aldeles Ligegyldig ved et saa betydelig Tab der ikke allene kan vise sig at uforudseede Conjuncturer, men fornemmelig ved non attention for mine Interesie.- Den saa kaldte danske last har i den senere Tid været søgt begiærlig for at sendes til Costy, og havde ieg været saa hældig ikke at afskibe den dem af fortrinlig Bonnite og Størrelse Sendte skulle ieg nu for samme her kunne erholde næsten hvis Priis ieg maatte forlange.-"

⁴⁵ "Da Trælaster for Tide formodes begiærlig a Costy, saa ønskede ieg at mine herrer kunne finde anledning til at befragte for mig 3 a 4 svenske Baade at lade her for deres Stæd, ligesom ieg i saa fald beder mig underretted om hvilke Sortementer af Bord og Tømmer ere de meest afsettelige.- Det er mig magtpaaliggende at faa Kundskab om det er aldeles forbuden at udføre korn fra Costy til Norge, endog i det Tilfælde at vedkommende til saadan Ende havde gjort Indkiøb at et Partie, og i hvilken anledning ieg udbeder mig deres gode Underretning.- Jeg bruger frihed at vedlægge at Korn-Licence for Dannemark der udløber 12t Juny, med anmodning om muelig at faa samme solgt uden Forskiel til hvad Priis.-"

Svenskebåtene

Vi kommer nå inn i en periode med mange svenske båter i fraktoppdrag mellom Norge og Danmark. Den 5.juni 1812 skrev han til H.J.Strømberg i Strømstad for å ordnet ekspedisjon for båtførerne John Andersen og Oluf Sivertsen og deres båter Flyveren og Svanen. De skulle frakte trelast til København. Allerede 20.juni 1812 var Holter frarådet å sende mer trelast dit da det var kommet betydelige tilførsler. Han avbestilte derfor bruk av flere svenske båter. Konkurransen var stor og fraktprisene lave. I oktober var det fremdeles stillstand (Chr.Noë & Co. 24.oktober 1812). Det hadde ikke gått skipninger på to måneder⁴⁶.

Likevel var det allerede 14.november 1812 i brev til Lauritz Kiellerup i Aalborg omtalt to båter fremme i Danmark. Den ene var kommet i storm og måtte kaste en del bord på sjøen⁴⁷.

Etter brev 27.mars 1813 til grosserer J.H.Malling i København var båtførerne Peter Pick og Clemmet Svenningsen på vei. Handelsmennene "her", altså i Drammen?, hadde gjort en avtale ("forening") om at ingen svenske båter måtte befraktes uten at betalingen var i danske penger. Dette var nok en konsekvens av den "enorme cours" på svenske penger og den høye inflasjonen i Norge.

Krigen fortsatte i nye bølger som vi får høre i brev til kaptein Pentz Smith 11.mai 1813. "Den opkomne Tvist med Sverig siges med vished at være bilagt, ligesom vi med stendig Haab vente Fred med Engeland, og saaledes tør nu den saalenge ønskede Tiid nærme sig at vi kunde se vores stolte Nord i Farten."

Frakt med svenske båter hadde sine fordeler i at svenskene var alliert med England. Risikoen var at last kunne bli stoppet i Sverige. Det ser vi av et brev til J.H.Malling 22.juni 1813. "Gid allene Kornet kunne faaes.- Kunde Skipperen undgaae at anløbe Sverrig ville vel det være det bedste og mindst fristende."

Den 27.mars 1813 skrev Holte til grosser J.H.Malling i København der han blant annet tar opp den genrelle situasjonen. Det syntes å være umulig å få assurert skip og frakt. Han ville likevel ha korn i returlast. Et hjertesukk til sist om håp for den frie fart mellom Danmark og Norge⁴⁸.

En hendelse høsten 1814 fikk opp temperaturen på Iver Holters uttalelser. Den 3.desember 1814 fikk han beskjed om at noe var galt. Han skrev til

⁴⁶ "I næsten 2 Maaneder er ingen Skibning af vigtighed skeet med Svenskebaad enten til Costy eller noget andet sted og hver maa her til Coursens grændseløse Stigen. saa kan man næsten antage at de for indbemeldte Ladninger ikke i Fragt er betalt mer end det Halve i svenske Penge efter Omsætning af hva Coursen nu er, hvilket alt rimeligviis, fore..rt med Aarstiden."

⁴⁷ "Sidstnævnte bringer mig den behagelige Efterretning at begge mine Baadskippere lykkelig var ankomne til Costy allene med det Uheld for den ene ...? P:Pick at han formedelst Storm havde maattet Kaste over bord nogle Bord."

⁴⁸ "Hva Retourladning af Korn for bemeldte Baade betreffer, saa i hvor meget ieg end ønskede samme og er Dem forbunden for belovede Omsorg, maa ieg dog renoncere herpaa da ieg erfarer at ingen Assurance end ikke for Søeskade kan erholdes: og Resicoen saaledes paa ingen Maade ville staae i Forhold til den billige Fordeel man bør beregne sig paa Livets faste Nødvendigheder; dog kan De af Magasinerne foreskaffe mig Korn for det ungefærlige eller formodede Beløb af benævnte Ladninger afsendt

..
Man nærer her fremdeles Haab om frie Fart imellom Dannemark og Norge og hvilket i saa Fald sandsynligvis snart maae vise sig da den til Hr. oversendte losner?? igien en kommen tilbage"

Fridrik Jansen i Gøteborg. Båtfører Olof Larson fra Fiskekjelen fraktet en ladning trelast til København med båten Svanen. Det kom et rykte om at båten var strandet i den svenske skjærgården, men uten at Holter hadde hørt noe fra Olof Larson om det⁴⁹.

Omsider fikk han brev fra Olof Larsen og svarer den 31. desember 1814. Holter var svært kritisk til forklaringen fra Olof Larson og trolig litt mistenksom⁵⁰. Det hele fikk etter hvert nærmest karakter av en kriminell handling. I brev til agenten Bodell & Ebertz i Uddevalla ser vi at omtrent halve lasten var tapt uten håp om erstatning. Olof Larson burde straffes som tyv, i alle fall etter norske lover. For å berge resten av lasten skulle båtskipper Peter Pick overta⁵¹.

Marked og kurser

Embargoen over Norge gjorde årene 1807-1809 til en krisetid for handelen. Vi ser at det likevel har vært eksportert varer til Danmark i 1808. Viktigheten av returlast med korn var stor. Utover 1809 får vi igjen handel med England, eller rettere sagt Skottland og Irland. De fleste fraktskip gikk til havner som Lieth, Cork, Berwick, Kirkaldy, Dublin, Perth, Fifeshire, Fisherow, Coldstream og Newbury.

Handelen med Nederland var vanskelig disse årene. Den 9. mai 1809 skrev Caspar til Wedik & Wendel i Amsterdam: "Det skulde være mig overmaade angenemt om at der gaves et eller andet neutralt Flag som nu kunde benytte sig af at de hollandske havne nu er oppe - ieg smyker Meg med at der vil snart vil gives udsigt for nogen mellem Handel."

Årene 1809 og 1810 synes til tross for de ytre vanskelighetene å ha vært ganske gode, men utover 1810 begynner markedet igjen å bli dårligere. Kundene brukte unnskyldninger for å vri seg unna. I september 1810 ble last solgt i England "som vrak" for "nesten ingenting". Måneden etter (27. oktober 1810, John Aitken & Co. i Leith) var kunden misfornøyd med last fra kaptein Bull om bord i Petrus. De skyldte på gammelt tømmer. Omtrent samtidig (27. oktober 1810) klaget Alex Gilkie i Coldstream på last fra kaptein Carl Jacobsen. Den skal ha vært gammel og rotten. Holter brukte markedet som forklaring og unnskyldning.

Norge opplevde en kraftig inflasjon på denne tiden. Vi har sett under gjeldsforhandlingene med de nederlandske handelspartnerne at kursen på

⁴⁹ "Baadfører Olof Larson hjemmeholden de i Fiskekjelen, i hans Baad Svanen, for mig indtaget en Ladning Trællast, bestemt til København.- Efter Rygte skal Baaden paa ned Reysen være strandet i den svenske Skiergaard, men uden at jeg efter denne lange Tids Forløb har hørt det ringeste fra benævnte Baadfører.-"

⁵⁰ "Vel havde ieg af Rygter erfared Deres Uheld men da det højliggen maatte forundre mig at ej paa 3 ½ Maaned Intet hørte fra Dem.

..
I det Dem tilstødte Uheld vil ieg haabe De ingen Skyld har, men vist nok har De aldrig Forsvart at tie i mer end 2 Maaneder førend De underretter mig herom thi var De selv syg kunde De faae en anden til at skrive, og endnu mindre at De ikke efter Certepartiet seer Baaden istandsadt indtager Ladningen og fuldfører Rejsen.- Da De ikke har sendt mig Deres Forklaring i Anledning af dette Uheld, hvilket ogsaa burde været skeet saa kand ieg ikke bedømme Deres Fremgangsmaade, forsaavidt dette heraf var giørligt, men ieg kan ikke indsee Nødvendigheden af at kaste saa mange Bord i Søn som De melder for at lette Baaden.- De seer selv af Forestaaende at ieg har meget og billig Grund til Misnøje med Deres Fremgangsmaade forsaavidt denne er mig bekjendt, og skulde De forøge denne ved uden min Villie og tvertimod Deres Forpliktelse at sælge af Lasten, da faaer De at tilskrive Dem selv Følgene.-"

⁵¹ "saa tungt er det paa den anden Side at erfare at omtrent den halve Ladning er tabt for mig uden Haab om mindste Regres.- Olof Larsen fortiente at straffes som Tyv, og efter vore Love vilde han ikke kunde have undgaaet samme.- Ieg seer at det efter meget Besvær er lykkedes Dem at faae Udklarering for det Resterende af Lasten til Kiøbenhavn, og at de til samme Overførelse har befragter Baadskipper Peter Pick."

Gylden hadde gått fra 1 ½ til det 6-dobbelte. I brev til Johan Pet.Suhr & søn 20.06.1812 skriver Holter at det ikke blir flere tilførsler av trelast en tid fremover på grunn av betydelig tilførsel⁵².

Til Carl Lybecker skriver Holter 15.februar 1810 at følgende mandag skulle det være Generalforsamling. De skulle fastsette priser som ville bli vesentlig høyere enn tidligere på grunn av utgiftsiden hadde steget 100%⁵³.

Samme dag skriver de til Christen Noe & Co. Om "trykkende periode for Trælasthandel." Videre i brevet til Joachim Brouwer & Søn i Amsterdam 13.august 1811: " Dette aar har derimod været trykkende for Boet da samme kun har haft en eneste Ordre for Bord."

Kursen på engelske pund i 1811 (Chr.Noë & Co. 9.april 1811) var i overkant av 20 da £600 ble debitert med 13950 rd. Den 19.september 1812 i brev til Johan Pet.Suhr og søn får vi vite at £100 ble debitert a 40 med 4000 rd. Kursen var halvert på 1 ½ år.

Igjen til Johan Pet.Suhr & søn 24.oktober 1812 om "Coursens grændseløse Stigen."

Tidlig i 1813 forsøkte danskene å reformere pengevesenet med å innføre Rigsbankdaleren som skulle være knyttet opp mot sølvverdi. De gamle riksdalerne skulle kunne veksles etter kurs 2rd = 1 Rbd. Vi ser bl.a. i et brev til Justisråd Wexelsen i København 5.juni 1813 at omskrivning av 22000 rd skulle bli 13200 Rbd. Dette synes å ha vært en svært høy kurs, for verdien av Rigsbankdaleren gikk også svært raskt ned.

Vi får høre om kursen på svenske penger i brev til grosserer Malling 23.mars 1813: "Førstnævnte Baadfører accorderet 375 Rbd. og den Sidste 300 Rigbd. Hvilket ieg anseer for meget moderrate Fragter med særdeles Hensyn til den paa svenske Rigsgieldsedler opgivne enorme Cours af 6r40s DC."

For å gjøre forvirringen enda større begynte også Norge å trykke penger ved slutten av 1813. I brev til Weddik og Wendel i Amsterdam 10.januar 1815 ser vi tydelig inflasjonen. Bevet omtaler svensk valuta (S:V:), norsk valuta (N:V:) og dansk "Courant" (D:C:). "Indtil 1 august 1813 stoad Nemlig 1Rbd: S:V: alsaas med 1 Rbd: N:V: og saaledes i indeholdt 6r DC. men fra benævnte Tid staaer 1 Rbd S:V: i 11 ¼ DC altsaa næsten det dobbelte."

I brev til Weddik & Wendel i Amsterdam 2.august 1815 finnes også et regnestykke med kurser: "for de ved mig udbetalte Rbd.456.1o 8 4/5 s. Sølv Wærdie eller 5134.80s norsk Courant, hvorfor jeg har anført dem efter 18.pr. Gylden med f.285.3s.2c.-"

At pengevesenet var kaotisk går frem av flere uttalelser gjennom årene. Den 13.juli 1816 skriver han til grosserer Malling i København. En remisse på 3016 rbd innbrakte bare 1176 rbd dansk. Han håpet at norske penger ville forbedre seg med tiden⁵⁴.

⁵² "modtagit mine herres meget ærede af samme Dato hvoraf erfares at de indtil videre fraraade flere Trælast Consignationer, grunnet paa den senere til Costy ankomne betydelige tilførsel.-"

⁵³ "Lastepriiserne ere ennu ikke bestemte; men paa Mandag førstkomende vil de ved en Generalforsamling faae sin Bestemmelse, som vil blive meget høyere end som forhen, alt ifølge-Driften og Arbejderlønn saavel som Producten hos Bonden er stegen 100 pCto."

⁵⁴ "Det var mig særdeles ubehagelig at erfare at Remissan fra Hr Dyrelund i Kiøge 3016rbd75s.nsk kun var udbragt til 1176rbd52s.Dsk hvorved jeg i stædet for at have nog Fordeel taber Penge.

..
da jeg dog sikkert haaber at vore Penge maae i det mindste forbedre sig noget.- Under alle Omstændigheder ville det svare Regning at remittere de norske Penge hid, og igjen indkiøbe danske Penge her, hvoraf man endnu faaer fra 44. til 46rbd for 100rd nsk.- Jeg beder Dem herfor meget instændig at De ved næste forhaabentlige Remissa fra Hr Dyrelund enten vil udsætte Omsætningen, naaer ikke i det mindste 45rbd for 100rbd nsk kan erholdes eller og om det end var pr Post, remmittere mig Beløbet, da jeg uopholdelig for samme skal indsende Dem danske Penge.-"

Endelig, i 1816, fikk Norge sin egen nasjonalbank. I brev til grosserer Malling 6.juli 1816 får vi se at: "Wor Regiering har Nu sanctioneret loven om Pengene og Bank-Væsenet, saaledes som samme af Storthinget er foreslået.- Gud give at dette end kunne rette noget paa vore Finantzer, hvortil rimeligvis som hører en forbedret Handelsbalance."

Brev til F.N.Dyrlund i Køge 13.juli 1816 sier noe om kursen på den nye valuta: "Regning over dem med ham efter Deres Ordre afskibede Ladning Trællast hvis Beløb 3212rd301s Rbd eller norsk Specimen 321.1.6 1/81"

Reklame var en del av markedet, da som nå. Firmaet Holter gjorde sine fremstøt ovenfor potensielle kunder med beskrivelse av firmaet og dets gode sider. Den 1.mars 1811 sendtes ut tilbud på tømmer til en adresseliste på 18 firmaer i England. Senere ble det også jevnlig sendt ut "Pris courant" til potensielle kunder.

Forlikskommissjonen

Wulff & Nørregaard i København skylte 3823.3.8 rd (brev 6.juni 1812) til firmaet Holter. Dette viste seg vanskelig å inndrive. Christen Noe & søn førte derfor sak frem for forlikskommissjonen i København på vegne av boet. Saken trakk litt ut og vi finner for eksempel i brev 14.juli 1812: "Deres sidste ærede underretter mig om det Passerede inden Forligelses Commissionen i Sagen mod DH Wolff & Nørregaard, og hvoraf sees at samme er udsadt paa 4 uger."

Det kom tilbud om å betale 2464.11 rd noe som ble akseptert i brev 22.august 1812. Pengene ble bekreftet mottatt 24.oktober 1812.

Konkursen hos Wolffs og Dorville

Firmaet Wolffs og Dorville i London var en mye brukt finansagent for familien Holter. Iver Holter var i Christiania da han fikk høre om konkursen. Han skrev 10.november 1812 brev til forbindelser i England om å stoppe innbetalinger til firmaet. På vegne av svogeren Povel Lund, som da tydeligvis var syk, skrev Iver til George Norman for å forsikre ham om at pengene Lund skyldte ville bli betalt.

Krav og motkrav til boet fortsatte i flere år.

Carl Lybecker

Caspar Holter hadde en agent i Aalborg som het Carl Lybecker. Han var sønn av Amtmann Justisråd Lybecker og tydeligvis en venn av Caspar. Etter brev 29.oktober 1808 til Christen Noe & Co. i København får vi se: "Min fuldmægtig Cons:Lybecker har ieg oversendt til Jylland."

Sommeren 1809 var Lybecker på farten. Den 6.juni 1809 fikk Caspar høre at han var i ferd med å forlate Danmark. En utbetaling på 1200 rd ble da stoppet. Han reiste tydeligvis til Sverige for 11.juni 1809 sender Caspar brev der han ber Lybecker spionere på markedet. Det var særlig spørsmål om de ville ha norsk trelast og om det var mulig å bruke nøytrale skip han ville ha svar på⁵⁵.

⁵⁵ "Skulde dette møde dem i Sverrig, saa behag at udspioner hva der kunde være at gjøre for nærværende; om nogen norsk trællast der er afsætlig og omtrent hvorledes, om der ikke skulde være apperande til at faa neutrale Skibe befragtet at gaee her til Noerge for at hente Trællast Beriget med den sikkreste Efterrætning om dette, beder ieg De vil retournere saa hastig muelig da jeg ønsket mundtlig at tale med dem."

Den 17.juli 1810 (til Douglas, Reid & Co.) får vi høre at Lybecker reiste til Skottland med kaptein Ole Jacobsen. Han kom da til Leith og fortsatte som agent der.

En tid etter der kom han i unåde. Den 26.april 1811 går det ut en bekjentgjørelse om oppsigelse av Carl Lybecker til Wolff & Dorville i London. En kungjeringen om dette ble forsøkt inntatt i et engelsk blad⁵⁶. Lybecker var forsvunnet og firmaet ville ikke ha mer med ham å gjøre. Kunngjøringen ble refusert av tekniske grunner, Iver prøvde derfor igjen 15.juni 1811⁵⁷.

Vi hører senere ikke mer om Carl Lybecker.

Fetteren i fangenskap

I brev til Wolffs & Dorville 20.juni 1812 får vi høre at en fetter av Iver Holter ved navn Johan Jacob Bidenkop var om bord i et dansk skip på vei til Portugal. Der ble han tatt til fange og måtte gå i fransk tjeneste. Han kom så i engelsk fangenskap og befant seg i 1812 om bord i fangeskipet Gererrine i Plymouth. Holter anmodet i brevet om om det var mulig å hjelpe den unge mannen til frihet, eventuelt gi ham et bedre liv med nødvendige penger⁵⁸.

Andre personer knyttet til firmaet

Det er som sagt tidligere lite opplysninger rundt personene i firmaet til familien Holter. Kopiboken er skrevet med forskjellige håndskrifter, så det må ha vært en del ansatte. En Hr.Thor Christensen er nevnt i forbindelse med skipskjøp i 1809. Han er også omtalt i 1812 og senere, trolig som skipsreder.

I et brev til Boulton & Bakker 31.august 1810 omtaler brevskriveren seg som "mig Lars Christensen". Den 14.november 1812 dukker svoger hr.Lars Christensen opp i København.

⁵⁶ "Being appointed by public authority to manage the Estate and Trade of the deceased Caspar Holter, we find it necessary to acquaint his Friends and Correspondents that Mr. Charles Lybecker formerly Clark of his House for whose Account he resided several time in Schotland for to make care of the affairs in that Country is discharged from his servise, and consequently not entitled to any kind of Transaction for late Caspar Holter or his Heirs. Mr.Charles Lybecker has for some time ago left this place without given us the Account of his affairs desired from him, and we suppose he is gone to Schotland.

Dram in the Administration of the House of the late Caspar Holter the 22d. of April 1811.-

W:-C:-K:-"

⁵⁷ "og ved sidstnævnte ærede at den sendte Bekjendgiørelse betreffende hr.Lybecker ikke kunne blive indrykket i noget engelsk Blad, forde samme ikke egenhändig var underskrevet af os, noget vi ikke kunne ansee nødvendig, da vores Brev til dem formeentlig fuldkommen hiemlede dens Rigtighed eller at samme skeete efter Vores anmodning; vi bruge imidlertid Frihed herved At fremsende benævnte Bekjendtgjørelse behørig underskrevet med igientagelse af forhen giorte Begiæring."

⁵⁸ "En Fetter af mig hr.Johan Jacob Bidenkop, der i 1808 befandt sig ombord paa et af de i Portugal tagne danske Skibe, og senere paa en maade har vært nødsaget at tage fransk Tieneste, er nyelig med en Prise tilbaaget og befinde sig nu ombord i Fangeskibet Generrine i Plymouth- Kan mine Herrer paa nogen Maade bidrage til at den unge, fra sin svagelige, af Sorgen nedbøyde mode adskildte mand igjen erholder sin frihed, da give de mig derved et udmærket Beviis paa godhed og venskab.- Skulle dette imidlertiid ikke saa hastig lade sig udvirke, da beder ieg de for min Regning vil furnere ham med de nødvendige Penge under hans Ophold, samt efter - Mulighed være uleiliget med at sørge for hans Stilling bliver saa taalelig som Omstændighederne tillade samme."

Povel Lyche som dro til Skottland for å lære språk har jeg allerede nevnt.

I brev til George Norman i London 21.november 1812 skriver Holter: "My Brother in Law Mr.Povel Lund, having nearly in a month been very fine." Povel Lund var gift med Fredrikke Rode. Hr.N.Lund ble den 13.september 1809 anvist 100 rd fra Chr.Noë & søn i København "til hans Søns understøttelse som a Costy ariwered fra Engelsk fangenskab og er same høylig fornøden."

Kjøpmann Nicolai Lund (1757-25.juni 1815) bodde 1801 i Storgaten 79 i Bragernes. Han var gift med Anne Kistine Lilløen og hadde 5 barn. Nicolai er nevnt ved flere anledninger og samarbeidet med Iver Holter. Da han døde i 1815 underrettet Iver flere av sine forretningsforbindelser og var muligens med i et bostyre. I juni 1816 får vi høre om auksjon over huset, mens trelastlageret allerede var solgt.

Flere av disse personene var inngiftet familie og omgangsvenner. Vi finner dem som faddere for hverandres barn.

"Min Fuldmægtig Hr. Jørgen Sparre" er nevnt i brev til Zaandam 25.februar 1815.

En nordmann ved navn Hans Horn reiste til England for å lære språket i 1814-1815. I brev til George Norman 1.desember 1814 skrev Holter "that Mr.Hans Horn a Clarck in my countinghouse who is going ower with Cap: Lindholm to England for improvement." Attest ble skrevet 4.desember 1814. Etter råd fra Paul Lyche skulle han oppholde seg i Reading, men Iver var åpen for råd om annet oppholdssted. Vi ser av et brev fra 1815 at han virkelig slo seg ned i Reading.

Den vanskelige freden

Det ble gjort forsøk på å kontakte de nederlandske kreditorer i mai 1812, men landet var utilgjengelig for handel. Den 9.mai 1814 prøvde Holter på nytt å skrive til sine forbindelser i Nederland for å oppfylle sine forpliktelser. Han tilbød trelast som betaling, men måtte ha dekning for sine egne utgifter til kjøp av tømmer, toll og transport. "Heraf indtil nu, da efter næsten 7 Aars Forløb det første Skib afgaaer til Deres Stæd, og jeg saaledes med inderlig Fornøielse griber Pennen for, saa at sige, at fornye en Corespondense der, maaske til Uhæld for os begynner i Serdeleshed for mig her længe har været afbrudt -"

Vi ser den 5.juli 1814 at det fantes trelast som lå klar for utskipning: "Saavel paa min Tomt her som paa Strømsøe har jeg staaende fedig hugget et Partie holladske Fr & Gr Bjelker som jeg mod contant Betaling og Lastens Afhændelse vil sælge for efter skrevne Priser." Firmaet Holter hadde altså lager både på Bragernes og Strømsø.

Det var en vanskelig situasjon der krigen hadde tæret hardt på økonomien. Holter beskrev det slik i et brev til Pentz Smith 20.september 1814. Det var nesten umulig å kjøpe hjem korn på grunn av krigen og problemene det hadde gitt handelen. Nesten alle var nedsunket i gjeld og konjunktorene var dårlige. I tillegg kom høye tollskranker⁵⁹.

Handelen med Nederland kom i alle fall i gang våren 1815 med ganske høy aktivitet. Prisene var først gode, men tilførselen var høy så det gikk litt

⁵⁹ "Til Indkiøb af en Kornladning finder ieg for min deel naa For Øieblikket gandske umulig, da Krigen og Handelens Standsning har foraarsaget at Man næsten overalt er sjunken i Gjeld, desuden kuns denne speculation under Conjuncturer som de nærværende, blir forbunden med Meget Resico.- Man har herfra Stædet flere Skibe I Dannemark liggende, end Man kan vente at faa Ladning til, eller rettere sagt end der kan skaffes Penge til at betale disse Ladninger med, og saaledes er der med Hendsyn til en fragt heller intet paa dette Sted at udrette.- Med skibningen herfra, som ieg formoder næsten overalt i Norge, gaaer det meget smaat og dette kan ej heller være annerledes, thi Resicoen for Skibseierne er stor og den uhyre udensigske Told forbyder Trælasthandlerne at give høje Fragter naar han vil vente at faa noget i Behold."

tregere etter hvert. Vi finner igjen gamle takter med klager over priser og kvalitet. Riktig ille gikk det med Jacob Corver i Zaandam. Et fløytskib var forulykket og Corver nektet innløse noen vekslere. Det bygget seg opp mot rettssak. Mye av grunnen til problemene var trolig at det hadde hopet seg opp med trelast i Norge. Den eldste måtte selges først, og der var det kvalitetsanmerkninger på grunn av alder.

I brev til grosserer Malling i København 12. august 1815 spurte Holter om vestindiafareren Kammerherre Rosenkrantz. Det virker som hans venn Pentz Smith var om bord. Han hadde også fått et godt tilbud på råsukker fra St. Croix⁶⁰.

Sukkeret fra St. Croix ble bestilt, men kom i følge brev 2. september 1815 for sent på markedet. Han fikk derfor store problemer med salget og følgelig med betalingen til Malling. I november var det full stopp for salget så han ba om mer tid. Han mente at "varene ville ta faveur naar pengevæsenet engang bliver arrangeret". Mot slutten av året skrapte han sammen penger fra forskjellige forbindelser og fikk trolig betalt.

Holter holdt seg stadig oppdatert på verdensnyhetene. Den 22. april 1815 spurte han J.H. Malling hva han mente om de siste uventede begivenheter i Frankrike. Han var selvsagt bekymret for handelen og tollbarrierene⁶¹.

En mulig hendelse ble rapportert i brev til Jacob & Pieter Corver 25. februar 1815. Kapt. Engels var forventet til Drammen fra Kragerø, men var tydeligvis utsatt for et havari. Der var Genever for 800 Rbd og Eddik for 600 rbd. Problemet forplantet seg videre til utgifter ved transport av tømmer til Svelvik. Ved forsinkelse ville det være bortkastet da isen i Drammensfjorden ville forsvinne⁶².

Om 1815 var hektisk så begynte året 1816 ganske stille. Det er snakk om usolgt last både i Amsterdam, Aberdeen, Dublin og Aalborg. Den eneste mottaker synes å ha vært i Køge i Danmark. Mye av grunnen til dette, ved siden av den økonomiske situasjonen, synes å være de store mengdene gammel trelast som ble sendt ut i 1815. Ny trelast i 1816 betinget langt høyere priser da den var dyrere i innkjøp. Dessuten var lagrene mindre. Landene hadde etter hvert også fått høye tollbarrierer. Det var høy toll både på eksport og import.

⁶⁰ "De opgivne billige Priser paa raae Stcroi Sukkere giver mig Lyst til at Indkiøb af 8 a 10000 #, naaer 3 a 4 Maaneders Credit kunde betinges - Kan De der for til ommeldte Priser om det end var nogle s: mere og med anførte Credit kiøbe mig et saadant Partie, da behage De snarest mueligt at afsende samme i et godt Skib, helst Directe hertil eller til Christiania, under Assurance for Søeskade, og hvorom jeg i saa Fald snarest mueligt venter mig underretted."

⁶¹ "Hva mener De om de senere saa uventede Begivenheder i Frankrig, og hva Indflydelse troer de samme hvis fortsette, vil have paa Handelen i det Hele? - Den forøgede Told paa al Indførsel fra Sverrig og Norge maae formodentlig fororsage at Producterne herfra stige i Prisen; og dette fordi de mosske have en gavnlig Virkning paa den Dem med skipper Dristig sendte Ladning."

⁶² "Saasnaert jeg modtog Efterrettning om at Capt Engels var indkommen til Kragerøe, og uvidende om hva Skade han haver lidt paa sit Skib, lod jeg strax Ladningen færdighugge i det Haab at han endnu kunde arrivere betids nok for at indtage samme her i Drammen, men da jeg nogen Tid derefter kom i Erfaring om at dette ikke var at vente, saa lod jeg Ladningen vidbringe til Svelvigen overbeviist om at det var og en til Fordeel for Capt Engels at erstatte mig de hermed forbundne Omkostninger imod at være opholdt til Drams Fjordens Opgang, som almindelig først skeer medio May, og om hvilken Foranstaltning jeg strax derpaa underrettede ham, uden at jeg hidindtil haver holdt nogen bestemt Svar fra ham i denne Henseende.

..

For de med Capt Engels sendte Vahre, er de efter Indsendt Factura kreditered med f:1111.1.21 og ere disse Vahre under Havariet taxerede for 1400 Rigbd:N:V. nemlig Geneveren for Rbd:800, og Eddikken for Rbd 600."

Tilførselen av varer fra utlandet synes også å ha vært god da den mangeårige bokaden var slutt. Men, det var lite penger å kjøpe for. Vi ser av brev til grosserer Malling i København 6.juli 1816 at skipet Kammerherre Rosenkrantz hadde vært på tokt igjen. "Efter de seneste Efterretninger fra Costy, ere Conolial Wahrerne igien faldne paa Grund af flere West indiefarers Ankomst.- Det vilde i denne Andledning meget interesere mig at vide: om Skibet Kammerherre Rosenkrantz er deriblandt.-"

Så slutter kopiboken den 13.juli 1816 med at skipper Peder Olsen var seilklar for Køge, men fremdeles i tollekspedisjonen. Historien har der har altså ikke noe slags slutt. Det jeg vet⁶³ er at Iver Holter gikk konkurs i 1817 og ble da ansatt ved Drammen tollvesen der han ble overtollbetjent i 1830. Han ble også gjenvalgt til Stortinget i 1833. I nesten 40 år betalte han på sin gjeld og dekket den siste rest samme år som han tok avskjed fra sitt tollembete i 1856.

⁶³ Norsk Biografisk Leksikon 1 bd.6 s.310